

DLA NOTATEK

Wydawca: Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Redaktor naczelna: Prof. dr hab. Sławomir Górniak.

Zespół redakcyjny: dr hab. Jerzy Ciborowski (redaktor prowadzący), mgr inż. Piotr Jędrzejczyk, mgr inż. Zofia Przybylski, mgr inż. Dorota Michałowska, mgr inż. Elżbieta Zawadzki, Andrzej Smoluk, Mieczysław Luty, mgr inż. Andrzej Leśniak, Katarzyna Szuszkiewicz.

Redakcja techniczna: Irena Olszewska, Grażyna Klamut.

Dział sprzedaży: Zbigniew Targalski

Adres wydawcy i redakcji:

37-700 Przemyśl, ul. Łukasieńskiego 7

tel (0-16) 678 33 19

e-mail: praha@rusnauka.com

Druk i oprawa:

Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Cena 54,90 zł (w tym VAT 22%)

Materiały XI Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji

«Strategiczne pytania światowej nauki - 2015» Volume 11.

Pedagogiczne nauki. : Przemyśl. Nauka i studia - 72 str.

W zbiorze ztrzymają się materiały XI Międzynarodowej

naukowo-praktycznej konferencji

«Strategiczne pytania światowej nauki - 2015». 07-15 lutego 2015 roku

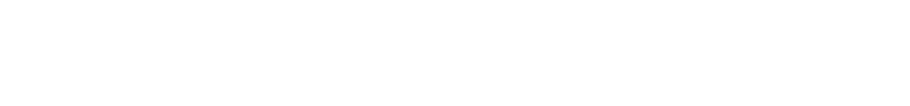
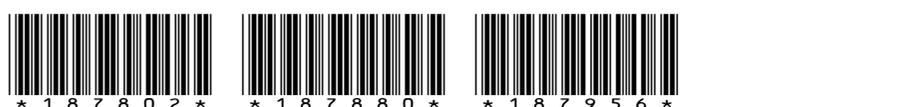
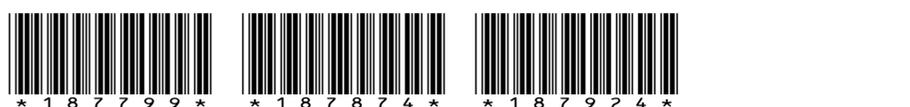
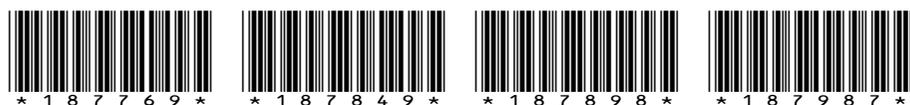
po sekcjach: Pedagogiczne nauki.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Żadna część ani całość tej publikacji nie może być bez zgody

Wydawcy – Wydawnictwa Sp. z o.o. «Nauka i studia» – reprodukowana,

Użyta do innej publikacji.

PEDAGOGICZNE NAUKI

NOWOCZESNE METODY NAUCZANIA

Nurlanbekova Y.K.

Kazakh state women's teacher training university

Kazakhstan, Almaty

EVALUATION AND ASSESSMENT IN TEACHING ENGLISH

Institutions need to use a range of different approaches to evaluation. A wisely selected combination of these is likely to guarantee correct judgment, guiding recommendations and conclusions. To measure the quality of educational services one has to consider the short and long-term developments in an institution, the orientation of activities towards well-established standards as well as clients' needs.

Evaluation is formative when it is applied with the purpose of improving the functioning of an activity. For example, the process of introducing new teaching materials or aids would require formative evaluation done at different stages of the trial. Summative evaluations, on the other hand, are used in order to compare the effectiveness of different approaches in achieving a particular goal. Their intention is to formulate a judgment about the positive and negative aspects of educational phenomena. Evaluation procedures can focus on the products achieved (for example, test results) or on various processes (for example, designing and implementing different syllabus types).

How to Evaluate Students

Students' progress over a period of time helps in assessing and improvements or setbacks in their performance. Periodical evaluation of students is an important tool to determine whether the students are benefiting from the teaching practices being employed at educational institutions. Teachers are today experimenting with a lot many techniques, which are different from the traditional examinations and tests. These include peer assessment, classroom observation, performance assessment and self evaluation.

Student evaluation is necessary for the following reasons:

- It helps students to learn more effectively and in a much better way.
- It is an interesting experience for both the teachers and the students.
- It helps in integrating research closely with undergraduate learning.
- It is required to be carried out to meet quality assurance procedures.
- It helps in developing new learning media, especially blended learning and e-learning.

Student evaluation can be done in various ways such as exams, rubrics, progress reports, parent-teacher meetings, and also self-evaluation.

Use of Rubrics

- The Rubric is a tool used for authentic assessment of student performance which is useful in assessing subjective and complex criteria.
- It simulates real life activity by engaging students in the process of solving real-life problems.
- It is a formative assessment type and is a continuing part of the learning and teaching process.
- It uses a range to rate student performance and focuses on measuring a previously stated objective.

A rubric makes explicit a range of assessment criteria and expected performance standards. Assessors evaluate a student's performance against all of these, rather than assigning a single subjective score. A rubric handed out to students during an assessment task briefing makes them aware of all expectations related to the assessment task, and helps them evaluate their own work as it progresses helps teachers apply consistent standards when assessing qualitative tasks, and promotes consistency in shared marking. The teachers can use rubrics to structure discussions with students about different levels of performance on an assessment task. They can employ the rubric during peer assessment and self-assessment, to generate and justify assessments.

Assess with rubrics

- Ensure that assessment rubrics are prepared and available for students well before they begin work on tasks, so that the rubric contributes to their learning as they complete the work.
- Discuss assessment rubrics with students in class time. Use these discussions to refine and improve rubrics in response to students' common misunderstandings and misconceptions.
- Practise using rubrics in class. Have students assess their own, their peers' and others' work.
- Involve students in developing assessment rubrics, and involve them more as they become competent in doing so.
- This encourages them to be independent and to manage their own learning. Frame your assessment feedback to students in the terms laid out in the rubric, so that they can clearly see where they have succeeded or performed less well in the task.

The advantages of using rubrics for student evaluation are as follows:

- It shows the students how they will be evaluated in a clear-cut way.
- It enables the teachers to conduct a consistent and objective assessment, while focusing them to clarify their criteria in precise terms.
- It provides teachers with benchmarks against which they can measure student performance and document the progress.
- It also gives useful feedback with regard to the effectiveness of teaching techniques.

Self-evaluation

Teachers can follow these simple tips to make students comfortable with self evaluation:

Ніколасько Ю.О. Формування евристичних здібностей на заняттях з іноземної мови у нефілологічних ВНЗ 55

Ергазінова О.К. Қазақ тілі және әдебиеті пәнінде жаңа технологияларды пайдалана отырып оқушылардың тілін, ойын және шығармашылығын дамыту..... 57

Есенгелдина М.Е. Жаңа технология – жетістік көзі 62

Балабиева Ә.А., Рүстемова Ж.А. Ақпараттық технология және оның мәні 66

SPIS

PEDAGOGICZNE NAUKI

NOWOCZESNE METODY NAUCZANIA

Nurlanbekova Y.K. Evaluation and Assessment in teaching English	3
Бисенова Ғ.А. Ағылшын тілін оқытудың тиімді әдістері мен тәсілдері	6
Жанабаева У.С. Intercultural approach to the teaching of English	9
Ажибеков Ж.А. Информатика пәнін саралап оқыту туралы.....	11
Федоровская Н.А., Апухтина С.А. Граффити как способ продвижения искусства батика в молодежной среде	13
Галимуллина Р.М. Функциональная грамотность учащихся на уроках математики	16
Байтулов С.Р. Работа с талантливыми и одарёнными учащимися на уроках физики.....	20
Щербакова Е.В. Реализация идеи развивающего обучения в образовании	22
Slobodian O.M., Lavriv L.P., Kashperuk-Karpiuk I.S. The role of demonstration macrospecimens as visual elements in clinical anatomy teaching.....	24
Сасенко Н.С. Компетентнісний підхід до іншомовної підготовки майбутніх інженерів	26
Бимурзаев Е.Т, Досмуратов М. Модернизация изобразительного искусства в казахстане в свете новых технологий.....	28
Крючкова К.С., Стасюк Е.В. Методические рекомендации к проведению ГИА	32
Нугуманова К.А. Основные методы и приемы обучения орфографии	35
Шмалюк Н.В., Ковбасюк Н.А. Формирование и развитие орфографического навыка младших школьников	39
Турсунова С.А., Шайхина Г.М. Учим детей мыслить критически.....	43
Жолдасова Қ.К. XVI ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақтың бес хандары туралы	47
Абдыкадыров А.О. Еңбекке баулу сабақтарында оқушыларға қазақтың колөнері арқылы эстетикалық тәрбие беру мүмкіндіктері	51

- Teacher needs to first make them understand the concept by defining self-evaluation to them.
- Talk to the students about the benefits of self-evaluation and deal with any misconceptions that they might have about it.
- Start by creating small opportunities for self-evaluation. You can use many pre-designed forms to make your students practice self-evaluation every day in the classroom.
- Teacher can work with a colleague or a peer in doing this as it will enhance personal assessment.

There are many other techniques the teachers can use for evaluation of student performance.

- Teachers can use a combination of traditional examinations, quizzes, homework assignments, individual or group presentations, essays and many more methods to evaluate your students.
 - Parent teacher meetings are also a great platforms for both the parents and teachers to interact and share information about the students' progress.
 - Teacher can also ask students to design a webpage for concepts or topics taught in the class. This will help her to better gauge students' understanding of the concept.
 - Essays are also one great method to evaluate the grasp of students about a particular topics. Essays require them to organize and communicate their thoughts clearly.
- Finally, all the teacher needs to keep in mind while evaluating students is that it should contribute to their learning, should not be time-consuming and should help her to assess their progress as well as understanding.

REFERENCES

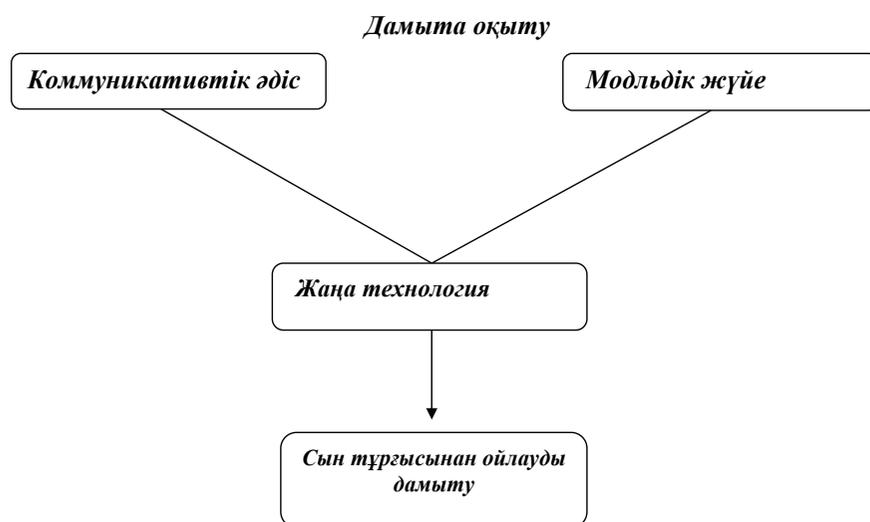
1. Sadler, D.R. (2009). Indeterminacy in the use of preset criteria for assessment and grading. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 34(2), 159–179.
2. Smith, C., Sadler, R. and Davies, L. *Assessment Rubrics*. Griffith Institute for Higher Education, Griffith University.
3. Bridley, G. (1998a) Outcomes – Based Assessment in Second Language Learning Programs. In
4. G. Brindley (ed.) *Language Assessment in Action*. Sydney: New south Wales Adult Migrant Education Service.
5. O'Malley, J. M. and L. Valdez- Pierce (1996) *Authentic Assessment for English Language Learners: Practical Approaches for Teachers*. Reading, MA: Addison-Wesley.

Бисенова Ғалия Алдабергеновна

Қызылорда көпсалалы гуманитарлық – техникалық колледжі

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ МЕН ТӘСІЛДЕРІ

«Біз күдіктенбейтін жаңа білім мен жаңа технологияның пайда болуы, даму жүйесінің басты бағыттарының айқындалуы ХХІ ғасырға білім ғасыры деген анықтама беруге мүмкіндік береді» деген болатын. Қазіргі күні бағдарламаларында мұғалім балаға білім, білік, дағды беріп қана қоймай, ақыл-ойын, қабілетін дамытуды, оқи алуға үйрету керек деген міндеттер қояды. Психологиялық, әдістемелік әдебиеттерде бұл «дамыта оқыту» деп аталады.

«Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» бағдарламасы оқушылардың аналитикалық позитивті сыни және шығармашылықты ойлауын дамытуға, сыныпта демократиялық ақуалды тудыруға, мұғалім тек ақпарат беру көзі болуды тоқтатып, оқушыларға сұрақ қоя білуге бағытталған пікірлесуге қатысуға мүмкіндік тудырушы, сонымен бірге түрлі ақпарат көздерінен белгілі тақырыпта жаңа ақпарат таба білуіне ықпал жасаушы бірқатар әдістемелер ұсынады. «Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды» бағдарламасының барлық технологиялары үш сатылы сабақ жоспарымен жүзеге асырылады.

құралдарын пайдалана отырып, ақпаратты алу, жинақтау, сақтау, өңдеу, талдау қызметтерін жүзеге асыратын әрекеттердің реті деп атайды[2].

«Ақпараттық технология» деген терминді В. Глушков енгізді, ол оған былай анықтама береді: «Ақпараттық технология дегеніміз – ақпаратты өңдеумен байланысты үрдістер». Сонда оқытуда ақпараттық технологиялар үнемі қолданылған деуге болады, себебі оқыту дегеніміз – ақпаратты оқытушыдан тәлімгерге немесе оқушыға жеткізу.

Ал В. Апатова В. Глушковтың берген анықтамасын жоққа шығармай, оны нақтылай түседі: «Ақпараттық технология дегеніміз – ақпаратты өңдеу үрдісі арқылы жүзеге асатын құралдар мен әдістер жиынтығы»[2]. Д. Матрос «жаңа ақпараттық технология» ұғымын қарастыра отырып, кез келген әдістер немесе педагогикалық технологиялар ақпаратты тәлімгерлер, оқушылар менгеру үшін қалай өңдеу және жеткізу керектігін суреттейді, яғни оның анықтамасы бойынша, кез келген педагогикалық технология дегеніміз – бұл ақпараттық технология[3].

Ақпараттық технологияларды пайдаланудың негізгі артықшылықтары мынадай:

1. үйренушінің шығармашылық әлеуетін, коммуникативтік әрекеттерге қабілетті болуды, сараптамалық-зерттеу қызметі дағдыларын және оқу қызметі мәдениетін дамыту;
2. оқу-тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерін қарқындыру, оның тиімділігі мен сапасын арттыру;
3. қазіргі қоғамның ақпараттануымен байланысты пайда болатын әлеуметтік тапсырысты өткізу[4].

Заман ағымына қарай күнделікті сабаққа интерактивті такта, видео, аудио қондырғылары мен компьютерді қолдану айтарлықтай нәтижелер беруде. Кез келген сабақты электрондық оқулықты пайдалану оқушылардың танымдық белсенділіктерін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды. Бүгінгі таңда мектеп пәндерін компьютер, интерактивті құралдар көмегімен оқыту сабақтың өнімділігін арттырады және оқушылардың білім деңгейіне оң әсер етеді.

Әдебиеттер тізімі

1. «Қазақстан өз дамуындағы жаңа серпіліс жасау қарсаңында» Елбасының халыққа жолдауы, –Астана, 2006.
2. Қазақ тілі терминдерінің салалық ғылыми түсіндірме сөздігі: Информатика және компьютерлік техника/Жалпы редакциясын басқарған – А.Қ. Құсайынов. -Алматы: Мектеп, 2002. -456 б.
3. Жапарова Г.Ә. Информатика негіздері (Мәтін): оқу құралы/Алматы: Экономика, 2006. -296 бет.
4. Ақпараттандыру – білім беруді реформалаудың негізгі механизмі (Мәтін)/ Нұрғалиева Г., Тілеуова С., Таутаева Г.//Ізденіс. Гуманитарлық ғылымдар сериясы. -2006. -№17. -262 б.

Балабиева Ә.А.

Ғылыми жетекшісі: ф.ғ.к., доцент Рүстемова Ж.А.

Е.А.Букетов атындағы ҚарМУ

АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ЖӘНЕ ОНЫҢ МӘНІ

Бүгінгі таңда әлеуметтік жағынан қорғанған адам – ол технология ауысуына және нарық талабына сай терең білімді, жан – жақты адам. Қазіргі заман мұғалімінен тек өз пәнінің терең білгірі болу емес, тарихи танымдық, педагогикалық – психологиялық сауаттылық, саяси экономикалық білімділік және ақпараттық сауаттылық талап етілуде. Ол заман талабына сай білім беруде жаңалыққа жаны құмар, шығармашылықпен жұмыс істеп, оқу мен тәрбие ісіне еніп, оқытудың жаңа технологиясын шебер меңгерген жан болғанда ғана білігі мен білімі жоғары жетекші тұлға ретінде ұлағатты саналады[1].

XXI ғасыр ақпарат ғасыры болғандықтан адамзатқа компьютерлік сауаттылық қажет. Ал бұл сауаттылықтың алғашқы баспалдағы мектептен басталады. Мектеп қабырғасынан теориялық біліммен қатар практикалық білімнің алғы шарттарын меңгеруі тиіс.

Осы мақсатты жүзеге асыру үшін ақпараттық технологияларды пайдаланудың маңызы зор. Ақпараттық технологияның негізгі мақсаты – оқушыны қазіргі қоғам сұранысына сай өзінің өмірлік іс-әрекетінде дербес компьютердің құралдарын қажетті деңгейде пайдалана алатындай жан-жақты дара тұлға тәрбиелеу.

Жалпы технология және ақпараттық технология дегеніміз не? Соларға жауап бере кетелік. Анықтама бойынша, технология дегеніміз – материалды өңдеу үрдістерінің жиынтығы, немесе материалды өңдеу тәсілдері туралы білім жиынтығы. Демек, технология дегеніміз – түрлендіруді жүзеге асыруға мүмкіндік беретін тәсіл. Бұл бізге «технология» түсінігін тек материалды өндіріс сферасында ғана емес, сонымен қоса адам іс-әрекетінің басқа да сферасында да, соның ішінде білім беру жүйесінде де пайдалануға мүмкіндік береді. Оқыту теориясында «технология» ұғымының үш жүзге жуық анықтамасы бар екенін айту жөн. Ақпараттық технологияның арқасында әрбір тәлімгердің тек дәстүрлі ақпарат көздерімен ғана емес, сонымен қатар дәстүрлі емес ақпарат көздерімен жұмыс істеуге мүмкіндіктері бар.

Ақпараттық технология (ағылш. Information technology, IT) – объектінің, процестің немесе құбылыстың күйі туралы жаңа ақпарат алу үшін мәліметтерді жинау, өңдеу, жеткізу тәсілдері мен құралдарының жиынтығын пайдаланатын процесс. Бұл термин «ақпарат» және «технология» деген екі ұғыммен байланысты. Технология (грек тілінен аударғанда) өнер, шеберлік, біліктілік деген мағынаны білдіреді. Технологиялық процесс түрлі құралдар мен әдістердің көмегімен жүзеге асады. Технология мен ақпарат түсініктерін, ақпараттық технологияның есептеуіш

Circle the word that go with it

Мысал келтіре кетейін:

Name: Bekmuratov Nurbol 6a form Does it Belong?

Топтау әдісі арқылы оқушылар өздері мәтін құрып оны айтып беруге дағдыланады, оқушылардың монологтық сөйлеу қабілеті дамиды. Сын тұрғысынан ойлауды дамыту бағдарламасында бұл сабақтағы аса қажетті мәнді, маңызды әрекет болып табылады. Дәл осы кезеңде үйрену үшін не үйренгенін саралап, салмақты, оны қандай жағдайда, қалай қолдану керектігін ой елегінен өткізеді. Белсенді түрде өзі білім үйрену жолына қайта қарап өзгерісті енгізеді, яғни нағыз білім шынына көтеріледі және үлкен әлемге енеді. «Сын тұрғысынан ойлауды дамыту» бағдарламасы бізді несімен қызықтырады? – деген сұрақ тууы мүмкін.

✓ Кез-келген ұстазға сапалы сабақ беруге мүмкіндік беретіндігімен.

✓ Оқыту мен ұйымдастырудың тиімді әдістерінің көптігімен. Бұл бағдарламада жүзге тарта стратегия бар екені белгілі. Демек сол әдіс-тәсілдерді жақсылап игеріп, ішінен «мағынаны тану» кезеңінде мәтінді жан-жақты және әр тұрғыдан талдау жұмысы жүреді.

Жаңа педагогикалық технология оқушылардың сабақ барысындағы белсенділігін арттыруға тікелей әсер етеді. Осы тұрғыдан қарағанда «Интерактивтік әдіс» маңызды орын алады.

Интерактивті оқыту термині: қажеттілік тудырды. Әлемдік деңгейдегі білім берудің қазіргі парадигмасы білім беруде нәтижеге бағдарлану, оқытуды оқушының жеке тұлғасына бағытталу, ал оқыту әдістерін тұлғааралық қарым-қатынастарға бейімдеу болып отыр. Демек, оқушы білімді дайын күйінде мұғалім түсіндірмесінен алмай, өзінің өмірлік тәжірибесіне сүйену арқылы танымдық «жаңалық» ашуы шығармашылық тапсырмаларды орындау негізінде әр түрлі өнімдер жасауы тиіс. Нәтижесінде оқушының дүниетанымы кеңейіп, өзіндік пікірі мен көзқарасы қалыптасуы керек. Интерактивті тәсіл, әсіресе

сабақты пысықтап, қорытындылауға бірден-бір көмегін тигізетін тәсілдердің бірі. Сонымен қатар интерактивті әдіс арқылы студенттер өз білімін өздері бағалайды да оларға алған білім, білік дағдылары бойынша бағаланады. Әсіресе өзін-өзі бақылау, жұптық өзара бақылау, топтық өзара бақылау кезеңдері сабақты бекітуге біршама септігін тигізеді. Жалпы шетел тілі сабағында қолданылып жүрген рольдік ойындар, іскерлік ойындар, пікір талас, оқушылардың баяндамалары мен хабарлары диалог, тренинг, дөңгелек үстелдер, ұжымдық – танымдық оқу, иммитация әдістері осы жоғары белсенділікті дамыту әдісінің интерактивті әдіс белгілері болып табылады. Интерактивті оқыту әдісі мен жұмыс жасауға бағытталу үшін қарапайым интерактивті әдістер – жұппен жұмыс, шағын топпен жұмысты ұйымдастырудан бастау қажет. Дамыта оқыту мен жеке тұлғаны қалыптастыру идеясын жүзеге асырға мүмкіндік беретін – Ж.Қараевтың «Оқытудың үш өлшемді әдістемелік жүйесінің педагогикалық технологиясы». Ағылшын тілін оқытуда бұл технологияның басты тиімділігі. Ағылшын тілінен оқушының білім сапасын жетілдірудегі жетістіктер деңгейлеп оқыту технологиясында жүйелі әрі үзіліссіз дамытуды көздеген төмендегідей жұмыстар құрылыммен іске асады.

1. Жаңа тақырыпты өткен тақырыппен байланыстыра отырып ұғындыру әрекеті.
2. Жалпы білімді игертудегі деңгейлік тапсырмалар түрлері (I,II,III деңгей).
3. Тест тапсырмалары.
4. Өзіндік жұмыс.
5. Қатемен жұмыс.
6. Көп деңгейлікті бақылау жұмысы.
7. Рейтинг, мониторинг арқылы білім деңгейін сараптау.

Саралап деңгейлеп оқыту технологиясы – оқушылардың білім сапасын арттырудың негізгі кепілі.

➤ әр тақырыптың 1-ші деңгейінің тапсырмаларын міндетті түрде және дұрыс орындағаны үшін «сынақ» алу арқылы, әр оқушы пән бойынша 100% үлгеруіне кепілдік алады.

➤ әр тақырып бойынша қорытынды баға оның қабілеті жеткенше еңбектеніп, жинаған ұпайына сәйкес қойылады.

➤ әр оқушыға үй тапсырмасы мүмкіндігіне қарай беріледі.

➤ Оқушыға қабілеті жететін саласынан дарынын ашуға жағдай жасалады.

Оқытудың үш өлшемді жүйесінің педагогикалық технологиясы оқытуды ізгілендіру мен демократияландыру жағдайында өздігінен дұрыс шешім қабылдай алатын, өзін-өзі жетілдіріп өсіруші, өзін-өзі тәрбиеленуші тұлғаны қалыптастыруды көздейді. Соңғы жылдары мектептерде оқушылардың білім деңгейін тексеріп бақылауда кеңінен таралып жүрген әдіс-тест жүргізу әдісі. Бұл әдіс бақылау түрлерінің бір түрі және оны олимпиадалар, жоғарғы оқу орындарына мемлекеттік қабылдау емтихандары осы негізде жүргізілетіндіктен бұған ерекше назар аудармасқа болмайды. Тесттің 2 түрін пайдалануға болады. Олар: ұзын және қысқа тест. Ұзын тест 25-30 сұрақтан тұрса, ал қысқа тест 2-5

Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев «Болашақта еңбек етіп, өмір сүретіндер – бүгінгі мектеп оқушылары, мұғалім оларды қалай тәрбиелесе, Қазақстан сол деңгейде болады. Сондықтан ұстазға жүктелетін міндет ауыр» дегені белгілі.

Бүгінгі күн ұстаздың басты мақсаты – өзіндік адамгершілік құндылықтарын бала бойына дарыта отырып, оның рухани қазынасын жарыққа шығару, әрбір баланы жеке тұлға ретінде жетілдіру үшін оның бойындағы бар құндылықтарын дамыту.

Осы бағытта ең негізгі міндет қоғамның қазіргі даму кезеңіне жауап беретін білім мен тәрбие берудің жаңа үлгілерін жетілдіре оқыту технологияларын пайдалана білім беру.

Әлемде неше түрлі әдістемелер бар, оның тиімдісін таңдай білу абзал. Әңгіме әдістеменің дүрілдеген атауында емес, оның оқушының дамыта алатын тұжырымдамасында, стандарттан аса алатын технологиясында.

XXI ғасырдың жан-жақты зерделі, дарынды, талантты адамын қалыптастыру бағытындағы білім беру мәселесі мемлекетіміздің басты назарында. Білім мен ғылымның Қазақстан дамуына оңтайлы әсер етуі үшін дүниежүзілік кеңістігіне ену, білім беруді одан әрі демократияландыру, оқыту жүйесін заман талабына сай үйлестіре алу міндеті туындап, білімге бүкіл оқу-әдістемелік жүйеге жаңа талаптар қойылуда. Осы тұрғыдан алғанда мұғалімге білім берудің тиімді жолдарын қарастыру, таңдай білу еркіндігі тиіп отыр. Қай кезеңде, қай заманда болмасын мектептегі басты тұлға мұғалім десек, дүниежүзілік даму деңгейінен кем түспейтін, иық тірестіре алатын, алған білім мен тәрбиелік қазынасын туған еліне, адамзат игілігіне жұмсай алатын қазақтың ой танымының иесі, саналы азаматты жетілдіруге үлес қосатын қазақ тілі мен әдебиетін оқыту процесі, оны ұйымдастырушы мұғалімге жауапты міндет жүктеледі. Сонау XX ғасырдың басында Ж.Аймауытов: «Сабақ беру – үйреншікті жай ғана шеберлік емес, ол – жаңадан жаңаны табатын өнер» деген екен.

Сондықтан қазіргі таңда педагогика жаңалықтарын, қазіргі қолданып жүрген пән ерекшеліктеріне қарай қолдана білу – оқыту мақсатына жетудің бірден – бір жолы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қабдешова Ә. Сын тұрғысынан ойлау // Қазақ тілі мен әдебиеті. - №10.35-45б
2. Закиров Ф. Жаңа технология – сапалы білім негізі. Қазақстан мектебі. – 2010. – №3 26-27-б.
3. Ысқақова С. Сыни ойлауға жетелеу. Қазақстан мектебі. – 2010. – №3 39-40-б.
4. Темірханова Р.Е. Сын тұрғысынан ойлау сабағын өткізу тәжірибемнен. Қазақ тілі мен әдебиеті. – 2009. – №5 36-40-б.
5. Нұрғазина.Г.Е. Қазақ әдебиетін оқытуда сын тұрғысынан ойлау технологиясы
6. Мирсеитова.С.С. Мұғалім философиясының қалыптасуы және дамуы

түсінуді жоғарыдағыдай ұйымдастыру – аталған кемшіліктерді болдырмаудың бірден-бір кепілі. Үйретушілер білетіндерін анықтап, білмейтіндерін белгілеп сұрауға әзірленеді. Бұл әрекет арқылы жаңаны түсіну үшін бұрынғы білім арасында көпірлер құрастыруға, яғни байланыстар құруға дағдыландырады.

Тақырып туралы ой-толғаныс – бағдарламаның үшінші кезеңі. Күнделікті оқыту процесінде оқушының толғанысын ұйымдастыру, өзіне, басқаға сын көзбен қарап, баға беруге үйретеді. Оқушылар өз ойларын, өздері байқаған ақпараттарды өз сөздерімен айта алады. Бұл сатыда оқушылар бір-бірімен әсерлі түрде ой алмастыру, ой түйістіру, өз үйрену жолын, кестесін жасау мақсатында басқалардың әр түрлі кестесін біліп үйренеді. Бұл үйрену сатысы – ойды қайта түйіп, жаңа өзгерістер жасайтын кезең болып табылады. Әр түрлі шығармашылықпен ой түйістіру болашақта қолданылатын мақсатты құрылымға жетелейді. Осы кезеңді тиімді етуге лайықталған «Бес жолды өлең», «Венн диаграммасы», «Еркін жазу», «Семантикалық карта», «Т кестесі» сияқты стратегиялар әр сабақтың ерекшелігіне, ауыр-жеңілдігіне қарай лайықтала қолданылады.

«Тегінде, адам баласы адам баласынан ақыл, білім, ар, мінез деген қасиеттерінен озады» деген ұлы ақын Абай сөзі барлық уақытта өз мәнін жойған емес. Озық ойлы, білімдар адамдар заманның, қоғамның дамуына, өзгеруіне өз үлесін қосады. Осындай қоғамдық әлеуметтік, мәдени өзгерістер, дамулар мектептің оқыту процесіне әсер етеді. Соңғы жылдары жеке адамды қалыптастыруды дамыту мен оған жан-жақты терең білім беру мақсатында оқытудың жаңа технологияларын ұсынылуда.

Жаңа технологияның басты мақсаттарының бірі – баланы оқыта отырып, оның еркіндігін, белсенділігін қалыптастыру, өз бетінше шешім қабылдауға дағдыландыру.

«Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлау» бағдарламасының қазіргі таңда білімді, білгенін өмірге пайдалана алатын шәкірт тәрбиелеуде алатын орны ерекше.

Сыни ойлау – белгілі бір мәселе туралы бар идеяларды жинақтап оларды қайта ой елегінен өткізу және шешім қабылдаумен аяқталатын күрделі психологиялық үрдіс» екенін атап көрсеткен. Сыни ойлау – адам өмірінің бір саласы. Себебі, бұл философия адамдарға көптеген жолдар мен шешімдер ішінен маңызды әрі пайдалы екенін, тек қажетті ақпараттарды ғана жинақтап, жаңа білімді бұрынғыдан ажырата алуға көмектеседі. Сыни ойлауды дамыту технологиясының дәстүрлі оқытудан басты айырмашылығы – білімнің дайын күйінде берілмеуі.

Сын тұрғысынан ойлау – оқу мен жазуды дамыту бағдарламасы. Оқушыны мұғаліммен, сыныптастарымен еркін сөйлесуге, пікір таластыруға, бір-бірінің ойын тыңдауға, құрметтеуге, өзекті мәселені шешу жолдарын іздей отырып, қиындықты жеңуге баулитын бағдарлама.

Қазіргі кезде республикамызда әлемдік жалпы білім беретін сатыға көтерілуі бағытында, білім берудің жаңа жүйесін қалыптастыру үрдісі өтіп жатыр.

тапсырмадан тұрады. Қысқа тестті параграфтың соңғы пунктінде, тараулардың теориялық материалын түсіндіру алдында қолданылады. Сабақты қорытындылау барысында 10-12 минутқа негізделіп құруға болады. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және басқа адами қабілетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді. Өзін-өзі дамытып, оқу тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруына көмектеседі. Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты маман болу мүмкін емес. Өйткені ағылшын тілін сапалы оқыту – заман талабы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мектептегі шет тілі № 5 2008 ж.
2. Мектептегі шет тілі № 1 2008 ж.
3. Мектептегі шет тілі №5 2011 ж.
4. Мектептегі шет тілі № 5 2012 ж.
5. Қараев Ж.А « Оқытудың үш өлшемді әдістемелік жүйесінің педагогикалық технологиясы « 1994 ж.
6. Қазақстан мектебі № 2 2004 ж.

Жанабаева У.С.

Региональный социально – инновационный университет, Казахстан

INTERCULTURAL APPROACH TO THE TEACHING OF ENGLISH

Learning objectives reflect the social order of society and depend on the conditions of learning and language needs of students. Choice of target depends on the profile of the institution, which teaches a foreign language.

Foreign language ceases to be an end in itself, becomes an instrument of educational and professional activities. The components of intercultural communicative competence have direct access to key competencies that make up a single socio-professional competence of experts. In his professional activities in a foreign language basic communicative competence – linguistic and discursive – allow professionals to complete, logical, coherent, understandable, linguistically correct to base their statements and to adequately understand the speech of others. Insufficient level of development of socio-linguistic, intercultural and strategic competencies have an adverse impact on the professional and business communication, can cause a reaction of rejection and exclusion, and therefore not conducive to productive activities carried out by a specialist. Communicative component due to the need to carry out a dialogue in terms of business communication and collaboration, to overcome conflicts, included in the

complex systems of communication and cooperation. This component is based on the ability to understand other people, to the knowledge of the role structure and organization of collective interaction and involves mastering a high level of reflection in interpersonal communication. Rules and rituals are socio-cultural landmarks. Compliance with politeness means the selection and use of socio-cultural resources, adequate types of the same status or different statuses of communication. At the lexical level in oral dialogical speech of students need to enter the following elements:

1) etiquette clichés (forms of address, greeting, farewell, and also features design orders, requests, consents, disagreement, etc.); 2) interjections, which allow a very concise form to express emotion and expression; 3) comparison, idiomatic expressions; 4) desemantized vocabulary, i.e. the word that substitutes for those who cannot remember the speaker; 5) the word – parasites (auxiliary vocabulary), which allow to win time to reflect subsequent statements.

Performing a variety of tasks, students acquire new linguistic knowledge that allows more freedom to use a foreign language and to recognize the peculiarities of his thinking on the basis of a comparative analysis of foreign and Russian languages, form the knowledge about the culture, the realities, traditions and customs of their achievements and the English-speaking peoples in the development of human culture. When performing tasks in addition to traditional listening to the students a new challenge: listening and understand authentic texts (descriptions, communication, dialogues based on language guess and context), as well as information of interest (ads at the station, the airport, the weather forecast). Regular performance of these tasks creates the necessary level of intercultural communicative competence specialist for its adaptation to the conditions of intercultural dialogue, develop creative mental activity and creativity, the ability of creative participation in intercultural communication.

Of great importance is the concept for teachers teaching English as a language of professional communication. The problem of language high schools in that amount of time allotted for «foreign language» is negligible, and the goals and challenges facing students in modern conditions become more complex. These objectives require a special approach to the process of learning. Development of skills and abilities needed to perform their future professional activity, can be rightfully attributed to the most urgent task, because the level of training of students in this regard, as practice shows work is most often very low.

Practical experience shows that the vast majority of language high school students, along with reading literature in their specialty, which acts as the main purpose of learning, show interest in the lifestyle and culture of other countries and the desire to communicate directly with foreign peers. However, the content of teaching in non-linguistic colleges increasingly focused on training and does not fully meet the cognitive needs of the students. Analysis showed that in the learning process there are contradictions between:

білімдерін тәжірибеде көрсетіп отырады. Сын тұрғысынан оқыту оқушыларды бір-бірімен байланыстырады және сабақ барысында алға қойған мақсатты игеру оқушыларға жеңіл беріледі. Бұл әдістің негізгі мақсаты қызығушылықтың көмегімен оқушылардың ой-өрісін жан-жақты білу, салыстыру қабілеттерін дамытады. Сабақта оқушының пәнге деген қызығушылығын арттыру мақсатында бар күш-жігерімді жұмсап, оқушыларымды тәрбиелі, өнегелі, білімді етіп тәрбиелеуді өзімнің мақсатым деп есептеймін.

Халқымыздың ардақты ұлдарының бірі Міржақып Дулатов: «Жалғыз сүйеніш, жалғыз үміт – оқуда. Теңдікке жетсек те, жұрттығымызды сақтасақ та, дүниедегі сыбағалы орнымызды алсақ та, бір ғана оқудың арқасында аламыз. Жақсылыққа бастайтын жарқын жұлдыз – оқу. Надан жұрттың күні – қараң, келешегі – тұман», - деп ғылым, білім, оқудың маңызын қара халыққа көрсеткен.

Бүгінгі таңда мектеп алдындағы басты міндет – қазақ тілі мен әдебиет сабағында сын тұрғысынан ойлау жобасын басшылыққа ала отыра, оқушылардың тілін дамытып, сыни тұрғыдан ойлауға жағдай жасау.

Технологияның басты мақсаты – дамыта оқыту негізінде «Сын тұрғысынан ойлау арқылы оқу мен жазуды дамыту» бағдарламасын іске асыру, балаларға терең білім беру. Бұл бағдарлама Қазақстан қоры жанынан 1998 ж. қазан айынан бастап жүргізіліп келеді. Жаңа технология ретінде ең озық әдістерді дер кезінде игеру, іздену арқылы бала бойына дарыту, одан өнімді нәтиже шығара білу – әрбір ұстаздың басты міндеті. RWCT бағдарламасы – ағылшын тілінен аударғанда «Сын тұрғысынан ойлау үшін оқу мен жазу» дегенді білдіреді.

І Қызығушылықты ояту. Үйрену процесі – бұрынғы білетін және жаңа білімді ұштастырудан тұрады. Үйренуші жаңа ұғымдарды, түсініктерді, өзінің бұрынғы білімін жаңа ақпаратпен толықтырады, кеңейте түседі. Сондықтан да, сабақ қарастырылғалы тұрған мәселе жайлы оқушы не біледі, не айта алатындығын анықтаудан басталады. Осы арқылы ойды қозғату, ояту, ми қыртысына тітіркенгіш арқылы әсер ету жүзеге асады. Осы кезеңге қызмет ететін «Топтау», «Түртіп алу», «Ойлану», «Жұпта талқылау», «Болжау», «Әлемді шарлау» т.б. деген аттары бар әдістер (стратегиялар) жинақталған. Қызығушылықты ояту кезеңінің екінші мақсаты – үйренушінің белсенділігін арттыру

Мағынаны тану (түсіне білу). Бұл кезеңде үйренуші жаңа ақпаратпен танысады, тақырып бойынша жұмыс істейді, тапсырмалар орындайды. Оның өз бетімен жұмыс жасап, белсенділік көрсетуіне жағдай жасалады. Оқушылардың тақырып бойынша жұмыс жасауына көмектесетін оқыту стратегиялары бар. Соның бірі INSERT. Ол бойынша оқушыға оқу, тақырыппен танысу барысында V – «білемін», — – «мен үшін түсініксіз», + – «мен үшін жаңа ақпарат», ? – «мені таң қалдырады» белгілерін қойып отырып оқу тапсырылады. INSERT – оқығанын түсінуге, өз ойына басшылық етуге, ойын білдіруге үйрететін ұтымды құрал. Бір әңгіменің соңына тез жету, оқығанды есте сақтау, мәнін жете түсіну – күрделі жұмыс. Сондықтан да, оқушылар арасында оқуға жеңіл-желпі қарау салдарынан түсіне алмау, өмірмен ұштастыра алмау жиі кездеседі. Мағынаны

ғылыми, әлеуметтік, кәсіби мәселелер болуы мүмкін. Проблеманың қойылуы тыңдаушыларды ойға, қойылған сұрақтарға өздіктерінен жауап беруге, берілген материалға деген қызығушылықтың тууына, тыңдаушылардың назар бөлуіне әкеп соғады.

Эвристикалық әңгіме оқушылардың ойлары мен жауаптарына бағыттайтын оқытушының сұрақтары. Әңгіме фактілерді хабарлаудан, құбылыстар мен жағдайларды суреттеуден басталуы мүмкін.

Эвристикалық әңгіме барысында оқытушы жақсы қойылған сұрақтардың көмегімен оқушылардың білімдері мен қадағалаулары, өмірлік тәжірибелері, логикалық ойлау қабілеттерінің негізінде жаңа бір түсініктер мен шешімдерді қалыптастыруға ұмтылдырады. Оқушылар өздері «жаңа ашулар» жасайды, жаңа білімдер алады, нәтижесінде өздерінің танымдық белсенділіктерін қанағаттандыра алады.

Эвристикалық әңгіме – проблемалық оқытудың негізгі әдісі. Проблемалықтың деңгейі әр түрлі болуы мүмкін: бұл оқушылардың ойлауларына, білімдеріне, тәжірибелеріне негізделген сұрақтар тізбегі болуы мүмкін, бұл оқытушының басшылық жасауымен гипотеза шығара, алдыға қойылған сұрақты шешудің мүмкінді жолдарын құра отырып, оны шешу барыстары мен нәтижелерін бірге талқылай, эксперимент жасай келе оқушылардың проблеманы қоюы.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Ю.К. Бабанский, В.А.Сластенин «Педагогика» Москва 2003г.
2. Л.Г. Семушина, Н.Г.Ярошина. «Содержание и методы обучения в средних и специальных учебных заведениях» Москва 2001 г.
3. В.Ф.Паламарчук «Школа учит мыслить» Москва 2000 г.

Есенгелдина Меруерт Есенгелдиновна

Қазақ тілі мен әдебиет пәнінің оқытушысы

Аягөз қаласы «№1 жалпы білім беретін орта мектеп» КММ

ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯ – ЖЕТІСТІК КӨЗІ

Қазақ тілі мен әдебиеті – шеті мен шегі жоқ ұшан-теңіз дүние. Үнемі ізденісті қажет етеді. Оқушылардың білім сапасын көтеру, сабаққа қызығушылығын арттыру, әр сабақты қызықты өткізу кез-келген мұғалімнің міндеті. Мұғалімнің еңбегі оқушылардың білімі арқылы көрінеді. Сондықтан сабақты өз деңгейінде өткізу үшін белгілі бір әдіс-тәсілдерді қолдануы керек. Мен өз сабағымда «сын тұрғысынан» оқытудың стратегияларын қолданамын. Балалар өздерінің алған

- the needs of society in the preparation of specialists who are ready to constant updating of their knowledge, and the usual practice of foreign language teaching in non-linguistic colleges;
- professional orientation of teaching foreign languages and humanitarian potential subject of «foreign language», which opens up great possibilities for knowledge of foreign language culture;
- awareness of the importance of new information technologies and the low level of their application in the teaching of foreign languages;
- inability to obtain information and its critical reflection.

Learn a foreign language as a means of communication without the knowledge of the language of the world is impossible. Picture of the world that surrounds speakers, not just reflected in the language, and it forms the language and its carrier determines the features speech use. Thus, the main goal of foreign language teaching in higher education at the present stage can be formulated as learning the language as a means of communication between professionals, the maximum development of communicative abilities of students, familiarization with the socio-cultural view of the world the target language.

Literature:

1. Сафонова В.В. Культуроведение и социология в языковой педагогике. – Воронеж: Истоки, 1992. – 430 с.
2. Елизарова Г.В. Культура и обучение иностранным языкам. – СПб.: Каро, 2005. – 352 с.
3. Scollon R., Scollon S. Intercultural Communication: A Discourse Approach. – Cambridge, MA: Basil Blackwell, 1995. – 283 p.

Информатика пәнінің мұғалімі Ж. А. Ажибеков

«Сенім» кешкі мектебі, Жамбыл облысы, Қазақстан

ИНФОРМАТИКА ПӘНІН САРАЛАП ОҚЫТУ ТУРАЛЫ

Оқушылардың ой-өрісі мен дүние танымын кеңейтіп, білім сапасының мейлінше өсуіне оқушылардың қабілетіне қарай саралап оқытудың ықпалы зор. Саралап оқытудың көп пайдасы бар. Әр оқушы қысқа да нұсқа сөйлеуге үйренеді, әрбір деңгейдегі оқушы білуге құмарта түседі, 1 – деңгейден 2-деңгейге, 2-деңгейден 3-деңгейге өтуге талпыныс жасайды.

Бұл технология біріншіден, дамыта оқыту идеясын жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Өйткені ол оқушының ойлануын, елестету мен есте сақтауын, ынтасын, белсенділігін, білім сапасының дамуына көмектеседі. Саралап оқыту

оқушының да, мұғалімнің де белсенді шығармашылық қызметін дамытуға бағытталған. Деңгейлік тапсырмалар: 1, 2, 3, 4 деңгейде беріледі. 1 деңгейдегі тапсырмалар – мемлекеттік стандарт деңгей, бұны орындауға барлық оқушылар міндетті, 2 – 3 деңгейлер бірте – бірте күрделенеді және бұл деңгейлік тапсырманы орындауға оқушылар құқылы, ал 4-деңгейді шығармашылықпен жұмыс істей алатын, өзіндік пікірін жеткізе алатын, ойын дәлелдей алатын қабілетті оқушылар орындайды. Бағалау балдық жүйемен асырылады. 1-деңгейді орындаған оқушы – 5 балл, 2 – деңгейге – 10 балл, 3 – деңгейге – 15 балл, 4 – деңгейге – 20 балл.

Аталған жаңа бағалау әдісі әр оқушының дамуын қадағалайтын педагогикалық мониторинг құруға мүмкіндік береді. Ол үшін сабақтың соңында жиналған ұпайларына сәйкес нүктені оқушы өзі «даму мониторингі» бетіне, белгілеуі тиіс. Және осы ұпайға сәйкес бағаны сынып журналына қойып отыру керек. Бұл жағдайда әр оқушы әр тақырып бойынша бағаланады. Ал ұстазға сабақтан тыс уақытта оқушымен жеке жұмыс істеуі үшін үлгерімі төмен оқушыға қажет тақырыпты анықтауына және оқу сапасын көтеруіне мүмкіндік туады.

Информатика пәнін мектепте оқытудың басты үш мақсатының бірі – практикалық (қолданбалы) мақсаты. Бұл оқушыларды практикалық қызметке, басқа пәндерді оқыту үрдісінде практикалық есептерді шешуге және келешекте ақпараттық қоғамда өмір сүруге дайындау болып табылады. Осы орайда информатика пәнінен практикалық тұрғыда дидактикалық материалдарды қолдану ерекшелігі жоғары.

Дидактикалық материалдар информатика оқулығының негізінде алынған өзіндік бақылау және қосымша тапсырмалардың, пысықтау сұрақтарының және қызметті есептердің жиынтығы болып табылады. Мұндағы жұмыстар әр сыныптағы информатиканы оқытудың жалпы тақырыптық жоспарына сәйкес жазылуы тиіс. Оқу құралы мұғалімнің жазба жұмыстарын жүргізуде әдістемелік көмек көрсету және оқушылардың біліміне, біліктілігіне, дағдысына қойылатын талаптардың бағдарын анықтауға мүмкіндік жасай алады.

Өзіндік жұмыстар және қосымша жұмыстардың мазмұны оқулықтың теориялық материалдар мен жаттығулардың мазмұнымен тығыз байланысты болуы шарт. Оқу құралының мазмұнына енген материалдар оқушылардың дайындық деңгейін ескере отырып, түрлендіріп беруге ыңғайланып жасалады. Дидактикалық материалдарға өзіндік жұмыс тек оқыту сипатында жаңа өтілген материалдарды пысықтауға және бекітуге арналып беріледі. Ол тапсырмалар оқушылардың біліктіліктерін, дағдыларын қалыптастыруға көмектесуге және олардың білімдерін тексеруге бағытталған.

Информатика сабақтарында оқушылардың жеке –дара жұмыс істеуі оқытудың барлық кезеңдерінен бастап, олардың алған білімдерін жүйелеу, қорытындылау және тексеру қызметтерінде де жүргізіле береді. Оқу процесін ұйымдастыруда жұмыс дәптерін материалдарды қайталауда, бірнеше

сүйемелденуі де мүмкін. Көрнекі тәсілдердің пайдаланылуы тек түсіну үшін ғана емес, сонымен қатар оқу материалын есте сақтау үшін, сонымен бірге оқытылатын пәнге эмоционалдық қарым – қатынас, оған деген қызығушылықтың артуына мүмкіндік береді.

Оқытудың тәжірибесінде оқытудың ойындық тәсілдері де жиі қолданылады – әр түрлі ойын элементтері, дидактикалық ойындар, іскерлік ойындар. Олар оқытылатын материалға деген ынтаны тудырып, білімнің тереңірек алынуына да мүмкіндік береді. Оған оқу материалының мазмұнына сәйкес келетін ребустар мен сөзжұмбақтар шешу де жатады.

Оқытудың тәжірибелік тәсілінің қолданылуы да өте маңызды болып саналады, өйткені ол оқушылардың тәжірибелік оқу және кәсіби білімдері мен істей алу қабілеттерінің қалыптасуына да кеңінен бағытталған. Істей алу және дағдылау қабілеттеріне оқытуда ең алдымен тәжірибелік сабақтар ерекше орын алады. Алайда олар, тәртіп бойынша, үлгілі есептер мен жаттығулар шығару үшін жағдай жасайды, ал оқушылардың ынталары мен қызметтері үнемі әртүрлі тәжірибелік есептерді шығару қабілетіне бейімделуі керек.

1) Кіммен жүргізілетін өздік жұмыс барысында оқушылардың оқу ісіндегі ерекше орын кіммен жүргізілетін өздік жұмыс болып саналады. Ол оқу, қосымша, анықтамалық, нормативтік болып бөлінеді. Кіммен жұмыс жасауға керекті тапсырма оқуға комментарий жасаудан бастап оқылған әдебиеттің негізінде орындалатын тәжірибелік тапсырмаларды орындауға дейін әр түрлі болуы керек.

Кейбір тапсырмаларды атап өтсек: комментарий жасалатын оқу, оқылған әдебиетке жоспар құру, қойылған сұрақтар бойынша әдебиеттерден көшірме жасау, мәтінді конспектілеу, сөздіктер мен анықтамалықтарда еке терминдерге түсініктеме беруді табу.

Проблемалық – іздеу әдістерінің ерекше белгісі болып оқушылардың алдында олар өз беттерімен жаңа білімдерді қалай құрып, теориялық шешімдерді қалай қалыптастыруға жауап табуға қажетті сұрақты қою табылады.

Проблемалық – іздеу әдістері оқушылардың белсенді ойлау қызметін, шығармашылық ізденіс, өз тәжірибесі мен жинақталған білімдерін талдау, жеке шешімдер мен қорытындыларды жалпылай алуды талап етеді. оқушылардың танымдық қызметтерінің здіктерінен шықпайтындығы сөзсіз, ол міндетті түрде оқытушының басшылығымен оқушыларды тізбектелген сұрақтар мен тапсырмалар арқылы бір шешімге келтіре отырып орындалады. Проблемалық – іздеу әдістерін қолдану оқытушыдан оқу материалын жақсы білуді, кең эрудиция, оқу ісінде оқушылармен контакт жасай білу, әріптестіктің болуын, проблемалық сұрақтарға бірге жауап іздеуді талап етеді.

Проблемалық дәріс жай дәріске қарағанда сұрақтан, проблема қоядан басталуымен ерекшеленеді. Оны беру барысында лектор кезектілігімен және логикалық түрде оны шешу жолдарын шешіп қарастырады. Құрастырылған проблемалардың ішінде оқу материалының нақты мазмұнымен байланысты

техникалық құралдарына сүйену, жазба жазуға машықтандыру, жаппай конспектiлердi жасау.

Оқытудың белсендi әдiстерiнiң ерекшелiктерi болып бiлiмдердi игеру барысында алдыға жылжуға мүмкiндiк беруге көмектесетiн тәжiрибелiк және ойлау iстерiн дамыту негiзi табылады.

Егер бұрын мектепте алынған бiлiмдер жоғары оқу орнында көптеген уақыт бойы қызмет көрсетуге жарап келсе, кейде оның барлық еңбек өмiрiнде, оның iшiнде ақпараттық жүйе әлемiнде оларды үнемі жаңартып отыру керек, ал ол өзiне-өзi бiлiм беру жолымен жүзеге асырылады, ал ол адамнан танымдық белсендiлiк пен дербес жұмыс жасауды қажет етедi.

Танымдық белсендiлiк дегенiмiз таным процесiне деген интеллектуалдық – эмоционалдык көзқарас, оқушының оқуға, жеке және жалпы тапсырмаларды орындауға деген талпынысы.

Танымдық дербестiк дегенiмiз өздiгiнен ойлауға, жаңа жағдайларға бейiмделу мүмкiндiгiне, қандай да бiр мақсаттарды шешуге өз бағытын табуға, меңгерiлетiн оқу ақпаратын түсiнiп қана қоймай, сонымен қатар бiлiмдi алуға, басқалардың көзқарастарына сын көзбен қарай бiлу, өз пiкiрлерiнiң туелсiздiгiне қол жеткiзу.

Танымдық белсендiлiк пен танымдық дербестiк – оқушының оқуға деген интеллектуалдық қабiлеттерiн сипаттайтын қасиеттер. Белсендiлiк пен дербестiктiң болуына жағдайлардың болмауы олардың дамымауына алып келедi.

Мiне сондықтанда оқытудың белсендi әдiстерi адамның интеллектуалдық қасиеттерiнiң болуына, ары қарай тәжiрибе жүзiнде оның белгiлi бiр орынға ие болуына көмек бередi.

Оқыту әдiстерiнiң жiктелуi келесiдей жiктеледi:

Имитациялық емес: проблемалық дәрiс, эвристикалық әңгiме, кiтаппен өздiк жұмыс, оқыту бағдарламасымен өздiк жұмыс.

Имитациялық:

Ойындық емес: нақты өндiрiстiк жағдайларды талдау, ситуациялық өндiрiстiк жағдайларды талдау, өндiрiстiк тәжiрибе кезiнде жеке тапсырмаларды орындау.

Ойындық: iскерлiк ойын, лото ойыны.

Оқыту әдiсiн таңдаған кезде ең алдымен оқу материалының мазмұнына талдау жасап алу керек және оқытудың белсендi әдiстерiн оқушылардың өздерiн өз өмiрлiк тәжiрибелерiне сүйене алатын, нақты бiр iске қосыла алатын олардың танымдық қабiлеттерiн, шығармашылық ойлау қасиеттерiн көрсете алатын жерде пайдалана алу керек.

Оқытушылық қызметте «оқыту тәсiлi» деген түсiнiк жиi кездеседi. Тәсiл – бұл әдiстiң тиiмдiлiгiн жоғарылататын, күшейтетiн оның бiр бөлiгi. Оқыту тәжiрибесiнде дәрiс, түсiндiру, кестелер мен плакаттарда көрсету, әңгiмемен бiрге жүретiн оқытудың көрнектi әдiстерi кеңiнен қолданылады: Оқу материалын түсiндiру слайдтар, бейне жазбаларды демонстрациялаумен

тақырыптарды өтiп оларды қорытындылау және де бiлiмдi тексеру кезеңдерiнде пайдаланған жөн.

Орта мектептерде информатика пәнiне арналып жасалған жұмыс дәптерi әр түрлi әдiстемелiк технологиялар арқылы оқушылардың қабiлеттiлiгiн тексеруге және бағалауға мүмкiндiк бередi. Бағалау әдiстерiне мына төмендегiлер жатады:

• оқулықтағы материалдар бойынша сұрақтарға жауап алу әдiсi. Бұл сұрақтарға оқушылар нақты түрде дұрыс жауаптарын жазулары тиiс;

• Өтiлген материалдар бойынша тест алу әдiсi. Бұл тест сұрақтарына оқушылар дұрыс жауаптарын көрсетiп қоюлары тиiс;

• Оқушылардың ойлау логикасын қалыптастыруға арналған әдiстер. Мұнда оқушыларға арналған сөзжұмбақтар, ребус, фильворд т, б. берiледi, яғни өтiлген материалдарға арналып жасалынады. Бұл әдiс оқушылардың қызығушылықтарын арттырады.

Мұғалiмнiң және оқушының шығармашылық жұмыстарының ғылыми деңгейiн қалыптастыруда, жаңа құндылықтар, iзденiстер жасау. Ұстаз үшiн нәтижеге жету шәкiртiнiң бiлiмдi болуы ғана емес, бiлiмдi өздiгiнен алуы және алған бiлiмдерiн қажетiне қолдану болып табылады.

Заман талабына сай жаңа технология әдiстерiн үйрету, бағыт-бағдар берушi – мұғалiмдер. Оқушылардың жаңа тұрмысқа, жаңа оқуға, жаңа қатынастарға бейiмделуi тиiс. Осы үрдiспен бәсекеге сай дамыған елдердiң қатарына ену ұстаздар қауымына зор мiндеттер жүктелетiнiн ұмытпауымыз керек.

ӘДЕБИЕТ:

1. «Информатика негiздерi» ғылыми әдiстемелiк журнал
2. Е. Ы. Бидайбеков, Ж. К. Нұрбекова, А. Е. Сағымбаева «Информатикадан оқушылардың бiлiмiн бақылау, бағалау» әдiстемелiк құрал /Алматы 2003/
3. Ш. Т. Шекербекова, А. Е. Сағымбаева «Информатика» әдiстемелiк құрал /Алматы 2005/

Д. иск. Федоровская Н.А., магистрант Апухтина С.А.

Дальневосточный федеральный университет, Россия

ГРАФФИТИ КАК СПОСОБ ПРОДВИЖЕНИЯ ИСКУССТВА БАТИКА В МОЛОДЕЖНОЙ СРЕДЕ

Батиком называют практически все виды ручной росписи ткани, к основным его разновидностям относят холодный, горячий, узелковый батик, свободную роспись, аэрографию [1-3]. Несмотря на растущий во всем мире интерес к этому виду декоративно-прикладного искусства, батик до сих пор остается и воспринимается традиционным искусством, частью исторического наследия. В связи с

этим стереотипным мнением батик мало востребован в среде современной молодежи. Во многом это объясняется реализуемыми в технике батик сюжетами и образами, которые не отвечают требованиям молодежной культуры, в особенности множеству функционирующих в настоящее время в молодежной среде субкультур (примеры 1-2).

Представляется, что для продвижения в молодежной среде изделий и предметов, использующих технику батик, необходимо применение более современных стилистических элементов и образов, которые были бы более понятны и привлекательны для молодежи. К таковым, несомненно, относится стилистика граффити. Граффити – разновидность так называемого уличного искусства или стрит-арт, к граффити в настоящее время относят практически любые изображения или надписи, нанесенные разными красящими составами на стенах или других поверхностях. Долгое время эта форма городской культуры воспринималась исключительно как акт вандализма. На протяжении многих лет стилистика граффити, ее создатели, зрители и общество в целом прошли длительный процесс эволюции, который постепенно приводит к примирению сторон, к снятию противостояния художник-общество. Художественные граффити становятся разрешенным видом искусства, нацеленным на реализацию социальных и культурных проектов. Появляются и научные исследования, определяющие социальную и культурную функцию этих произведений [5-7]. Среди многочисленных разновидностей граффити выделяют Bubble letters, Wild Style, FX (Diam style, 3D), Messiah Style, Character, Throw up, Blockbusters и другие. Большинство этих названий, связаны с деятельностью отдельных художников или групп.

Пример 1. Батик. Традиционная роспись. Фото с сайта URL: <http://www.art.ioso.ru/wiki/index.php/> (Дата обращения 07.01.15)

Пример 2. Ливанова С. Холодный батик, 21.02.2008 г. Фото с сайта URL: <http://www.greenmama.ru/> (Дата обращения 07.01.15)

Разрабатываемая концепция использования стилистических приемов граффити в батике обусловлена тем, что граффити является наиболее современным отражением жизни современной жизни и его использование в батике, несомненно, заинтересует молодежь. Молодое поколение необходимо познакомить с батиком, как с видом декоративно-прикладного искусства, с одной стороны, для того, чтобы

логикалық таңдау, әдістердің оптимизациясы мәселелерін оңтайлы шешуге мүмкіндік береді.

Академик Ю.К.Бабанский, оқытудың әдістеріне деген жалпы бағыттардың негізін қалай келе, әдістердің мәнін бір ғана перцептивті, гностикалық, логикалық және басқа да объектілерге келтіруге болмайтынын шынайы мойындады. Тәжірибе жүзінде оқыту әдістерінің жүйесін дайындап қолдану кезінде төмендегідей жағдайлардан келіп шығу керектігін атап өтті: оқыту әдістеріне кешенді, жүйелі түрдегі бағыт, әдістің дидактикалық категория ретіндегі көп жақтылығы, әдістің объективті және субъективті факторлармен шартталуы.

Оқытудың дәстүрлі қалыптасқан тәжірибесі жүзінде оқу орындарында ақпараттық – дамыту әдісі үлкен орын алады, онда оқытушы оқушыларға қарағанда басым белсенді рол атқарады (дәріс, түсіндіру, әңгімелеу).

Шындығына келгенде оқытудың көп ғасырлы тарихы шегінде өсіп келе жатқан ұрпақты оқытуда оқытушы ақпараттың қайнар көзі бойынша әдістерді бөліп қарастыруы тектен-тек емес, сөзбен айтып түсіндіру, көрнекіліктерді пайдалану, тәжірибелік. Осы аспектілерді атай келе адамзаттың ақпараттарды қабылдай алу қабілеттері негіз болып қаланады: өйткені ақпараттарды көзбен көрмей, құлақпен естімей, тәжірибелік әрекеттерді пайдаланбай жүзеге асыру мүмкін емес қой.

Перцептивтік әдістердің тобын қаншама сынаса да ол «homo sapiens» ретіндегі адамның өмір сүріп жатқан кезінде міндетті түрде әрқашанда болады.

Білімдерді бекіту мен істей алу қабілеттерін жетілдіру үшін репродуктивті әдіс үнемі қолданылады (айтып әңгімелеп беру – оқушылармен оқу материалдарын қайтадан өндіру, үлгі бойынша жаттығуларды орындау). Бұл әдістер оқу материалдарын есте сақтауға және қайтадан айтып беруге неғұрлым дұрысырақ бағытталған, бірақ оқушылардың шығармашылық ойлау қабілеттері мен өздіктерінен танымдық қызметтерін белсендендіруге азырақ бағытталған.

Соңғы жылдары оқушылардың өздері білім алуы өздіктерінен алуға, олардың танымдық қызметтерін белсенді етуге, ойлау қабілеттерін дамытуға, тәжірибелік істей алу қабілеттері мен дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін оқытудың белсенді әдістері кеңінен қолданылады. Нақты осы максаттарды шешуге әдістердің проблемалық – іздеу және шығармашылық әдістері кеңінен бағытталған.

Оқытудың белсенді әдістері – оқу материалдарын меңгеру процесінде белсенді ойлауға және тәжірибелік қызметке оқушыларды жұмылдыратын әдістердің жиынтығы. Белсенді оқыту оқытушының дайын білімдерді баяндап, оларды есте сақтап, қайтадан айтып беруге ғана емес, оқушылардың өздіктерінен белсенді танымдық және тәжірибелік қызметі процесінде олардың білімдері мен істей алу қабілеттерін өздіктерінен қалыптастыруға бағытталған.

Оқушылардың танымдық қызметтерін белсендендіру үшін оқытудың дәстүрлі әдістері де пайдаланылады, ондай тәсілдердің қолданылуымен материалды беру кезіндегі сұрақтардың қойылуы, оған кейбір тәжірибелік жаттығулардың қосылуы, ситуациялық есептер, көрнекіліктер және оқытудың

Оқушылардың ойлау қабілетінің қалыптасуы мен оқыту әдістерінің белсенді жүргізілуі бір-бірімен өте тығыз байланысты, сондықтан қазіргі өркениетті оқу орындарының алдына қойылған негізгі мақсаттарын шешу ондағы оқытушылардың дамушы оқыту әдістерін қаншалықты орынды пайдалана алатындықтарына байланысты.

Нақты бір сабақтың мақсаты мен міндеттеріне байланысты оқыту әдістерін жоспарлай келе оқытушы жалпы және нақты бір диалектикадан келіп шығады.

Оқу – тәрбие үрдісінің жалпы мақсаты болып жан-жақты дамыған жеке тұлғаны тәрбиелеу табылады, ол тек кіші-гірім білім беру мақсатын ғана емес, сонымен қатар оның мақсаттарын дамыту және тәрбие беру мақсаттарымен де толықтыруы керек.

Дәстүрлі дидактикалық сауал болып табылатын – қалай оқыту керек – деген сұраққа жауап іздеу бізді оқыту әдістерінің категорияларына алып келеді. Әдістердің көмегінсіз бізге алдымызға қойылған мақсаттарымызға, белгіленген мазмұндарымызды жүзеге асыруымызға, оқытуды танымдық қызметпен толықтыруымызға қол жеткізу мүмкін емес.

Әдіс – алдын – ала жобаланған мақсат пен соңғы нәтиже арасындағы байланысты жүзеге асыратын оқу үрдісінің орталығы. Оның «мақсат – мазмұн – әдіс – нысандар – оқыту құралдары» жүйесіндегі ролі анықтаушы болып келеді.

Оқыту әдісін анықтау көбінесе зерттеу әдісі дефинициясын қайталайды.

Оқыту әдісі (латын тілінде *metodos*- нақты бір нәрсеге жол деген мағынаны білдіреді) – бұл оқытудың берілген мақсаты қозғалысына бағытталған педагог пен оқушы арасындағы реттелген қызмет. Оқыту әдістері деп көбінесе білім берудің мақсаттарын шешудің, мақсаттарға қол жеткізу әдістері мен жолдарының жиынтығы. Оқыту әдістерінің құрылымында тәсілдерді ді атап өтуге болады.

Тәсіл – бұл әдістің бір элементі, оның құрамдас бөлігі, бірреттік әрекет, әдісті жүзеге асырудағы жеке бір қадам немесе әдіс өзінің көлемі жағынан кіші-гірім және құрылымы бойынша қарапайым болған жағдайдағы әдістің модификациясы.

Оқыту әдісін құрылымында оның объективті және субъективті бөлімдерін бөліп қарауға болады.

Әдістің объективті бөлігі – әр түрлі педагогтардың пайдалануынан тәуелсіз кез-келген әдісте міндетті түрде қатысатын тұрақты жағдаймен шартталған. Онда барлығына бірдей дидактикалық жағдайлар, заңдар мен заңдылықтардың талаптары, сонымен қатар оқу қызметінің мақсаттары, мазмұны, нысандары сияқты тұрақты компоненттері көрсетіледі.

Әдістің субъективті бөлігі – педагогтың жеке басымен, оқушылардың ерекшеліктерімен, нақты бір жағдайлармен шартталған. Әдістің объективті және субъективті қарым-қатынасы өте күрделі және шешілмей отырған мәселе болып табылады. Осы мәселе бойынша пікірлердің диапазоны өте кең ауқымды. Әдісте тұрақтылықтың болуы барлығына ортақ әдістердің теориясын әзірлеуге,

сблизить с традиционным искусством, а с другой стороны, чтобы дать возможность развиваться самому батикю, наполнять его свежими сюжетами, отражающими современные стили и жизнь общества в целом. Целью планируемого исследования является продвижение батика на рынке декоративно-прикладного искусства путем современного представления его более молодой аудитории.

Прежде чем преступать к реализации концепции были изучены аналоги с целью выявления стилевых и технологических особенностей батика со стилистической граффити [4]. Установлено, что чаще всего под «граффити-батиком» подразумевается живопись на холсте, либо заводской принт на ткани с рисунком граффити, которые не являются батиком в традиционном понимании.

Mirko Reisser (DAIM) in Front of «DEIM – auf der Lauer» | spraypaint on wall | 04.2005 | Exhibition: «SMELL OF PAINT IN THE AIR», K3-Kampnagel, Hamburg / Germany | Photo: Andreas Bock . Фото с сайта URL: <http://daim.org/site/en/about/> (Дата обращения 08.01.15)

После изучения основных техник батика для практической реализации была выбрана техника холодного батика, как наиболее подходящий способ, воплощения граффити-идей. В этой технике используются контуры резервирующего состава, что позволит добиться наибольшей графичности в композиции. Из множества граффити стилей наиболее привлекательным и интересным в плане реализации в батике представляется стиль FX (Diam style, 3D) – особый объемный стиль граффити, который появился в 90-е благодаря немецкому художнику Мирко Райсеру, более известному под псевдонимом Дайм (пример 3). Этот стиль из-за своей сложности и художественности получил признание в современном искусстве и часто появляется не только в городской среде, но и в галереях современного искусства.

В качестве результата исследования планируется создание объективного предложения для применения стиля граффити в технике батика, как средства продвижения батика на современном рынке декоративно-прикладного искусства. В качестве апробации проекта планируется на основе предложенной идеи

разработать серию панно, позволивших на научной основе совместить батик и граффити.

Литература:

1. Гильман Р.А. Художественная роспись тканей: учеб. пособие для студ. вузов. – М.: Владос, 2003. 159 с. ISBN 5-691-00726-2.
2. Давыдов, С.Г. Батик: Техника. Приемы. Изделия. – М.: АСТ – Пресс книга, 2005. 184 с.
3. Стоку С. Батик. Современный подход к традиционному искусству росписи тканей. Практическое руководство. – М.: Ниола 21-й век, 2005. – 96с.
4. Федоровская Н.А., Алухтина С.А. Некоторые тенденции поиска возможностей для реализации граффити в батике // Материалы XI Международной научно-практической конференций «Актуальные научные разработки-2015», Бял Град-ГД, София, Болгария. URL: http://www.rusnauka.com/3_ANR_2015/Pedagogica/2_186016.doc.htm (Дата обращения 26.01.15).
5. Федоровская Н.А., Шахбарян Е.Г. Стрит-арт и традиционный орнамент в декоративном оформлении пространства кампуса ДВФУ: постановка проблемы // Материалы XI Международной научно-практической конференций «Актуальные научные разработки-2015», Бял Град-ГД, София, Болгария. URL: http://www.rusnauka.com/3_ANR_2015/Stroitelstvo/2_186014.doc.htm (Дата обращения 26.01.15).
6. Чистякова М.Г. Современное искусство как культурно-антропологический феномен : автореф. дис. ... д. филос. н.: Тюмень, 2012. 42с.
7. Waclawek A. Graffiti and Street Art. – New York: Thames & Hudson, 2011. 208 p.

Галимуллина Р.М.

Директор КГУ «СОШ№61», учитель математики высшей категории, г.Караганды

ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ГРАМОТНОСТЬ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Современный период развития Казахстана четко обозначил новые приоритеты в области школьного образования, соответствующие мировым тенденциям. В Послании Президента РК народу Казахстана указывается, что развивающемуся казахстанскому обществу нужны современно образованные, нравственно воспитанные, предприимчивые люди, которые могут самостоятельно принимать ответственные решения в ситуации выбора, прогнозируя их возможные последствия, способные к сотрудничеству, отличающиеся мобильностью, динамизмом,

бити питання з кількома готовими відповідями, студенти аналізують готові зразки нових граматичних форм у тексті, вибирають правильний варіант відповіді на питання і самостійно формулюють правила вживання цих форм.

3) Мозкова атака – метод підвищення розумової активності студентів шляхом колективного пошуку. Головною умовою цього методу є стимулювання кожного студента до максимальної участі в обговоренні проблеми протягом лімітованого відрізка часу і відсутність критики ідей з боку викладача і всіх учасників групи.

Варто відмітити, що усі вищезазначені методи вимагають ретельної підготовки і значних затрат часу, проте це повністю компенсується їхньою ефективністю у формуванні іншомовної комунікативної компетенції в цілому, і евристичних здібностей зокрема.

Література

1. Хуторской А.В. Структура эвристических способностей учащихся / А.В. Хуторской // Интернет-журнал «Эйдос». – 2005. – 21 апреля. – Режим доступа к журн.: <http://www.eidos.ru/journal/2005/0421.htm>.
2. Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 260 p.

Ерғазина Оразкен Қойшыбековна

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Аягөз қаласы «№5 жалпы білім беретін орта мектеп» КММ

ҚАЗАҚ ТІЛІ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТІ ПӘНІНДЕ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТІЛІН, ОЙЫН ЖӘНЕ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫН ДАМУ

«Оқыту кәсіп емес, мамандық емес,

тек қана өмірдің бейнесі»

А.П.Минаков

Оқытудың әдістерін тереңірек меңгеру үшін осы тақырыпты таңдап алдым. Тақырыпты ашу барысында оқытудың кейбір әдістеріне тоқталып өтемін. Әрбір оқушының қызметінің тактикалық және стратегиялық әдістерін пайдаланудың тиімділігі көбінесе олардың қандай әдіс жүйесінде жүзеге асырылатындығы, қаншалықты барлық оқу үрдісінің қызметінің жемісті болатындығынан тәуелді.

умови для створення творчого особистісного освітнього продукту, належать уява, фантазія, емоційність, образність мислення, асоціативність, відчуття новизни, ініціативність, інтуїція. Організаційні (методологічні) якості, необхідні для самоорганізації процесів пізнання і творення, включають усвідомлення цілей своєї навчальної діяльності, знання своїх індивідуальних особливостей, вміння планувати, контролювати і коригувати свої дії, самоаналіз і самооцінка, здатність взаємодіяти з іншими у навчальному процесі.

Евристичні здібності входять до складу комунікативної компетенції, адже, як зазначається у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, усі компетенції людини, що так чи інакше сприяють користуванню мовою у процесі спілкування, можуть розглядатися як аспекти комунікативної компетенції [2, с. 101]. При цьому варто розрізнити власне лінгвістичні (мовленнєві) компетенції та загальні компетенції, серед яких виділяють і евристичні здібності. Вони включають: 1) здатність сприймати новий досвід (нову мову, нових людей, нові способи поведінки) і застосовувати інші компетенції, для того, щоб діяти (на основі спостереження, здогадки, аналізу, узагальнення) у специфічній навчальній ситуації; 2) здатність знаходити, розуміти і передавати нову інформацію; 3) здатність використовувати нові технології [2, с. 108].

З метою формування евристичних здібностей студентів на заняттях з іноземної мови у нефілологічних ВНЗ використовують такі методи, як проблемно-пошуковий, індуктивний, інтерактивний, дослідницький, метод проектів, рольові та ділові ігри тощо.

Основне завдання викладача полягає в тому, щоб створити на занятті такі умови, в яких студенти можуть вчитися використовувати іноземну мову як засіб спілкування не шляхом отримання готових відповідей, правил, норм, а шляхом творчого пошуку, відкриття. Тільки тоді навчальний матеріал наповнюється особистісним змістом, а процес навчання перетворюється на активне творче співробітництво, де студент і викладач отримують задоволення від іншомовного спілкування.

Як показує практика, найбільш ефективними у формуванні евристичних здібностей студентів є такі методи і прийоми:

1) Створення проблемних ситуацій – сукупності мовленнєвих і немовленнєвих умов, які стимулюють студентів до вирішення певного завдання. Такі завдання можуть бути як парними, так і груповими. Основні вимоги до проблемних ситуацій – вони мають бути максимально наближеними до реального спілкування і водночас відповідати потребам та інтересам самих студентів. Викладач повинен чітко сформулювати мету, завдання, допомогти у визначенні інструментарію пошуку та постійно підтримувати зворотній зв'язок, виступаючи у ролі спостерігача і надаючи студентам максимальну автономію творчої діяльності.

2) Проблемний виклад нового матеріалу, коли за допомогою спеціально розроблених завдань студенти самостійно роблять висновки. Наприклад, можна запропонувати готовий текст, що містить нові граматичні форми, розро-

конструктивністю, обладающие развитым чувством ответственности за судьбу страны. Современному обществу требуются люди, умеющие быстро адаптироваться к изменениям, происходящим в постиндустриальном мире. Объективной исторической закономерностью в настоящее время является повышение требований к уровню образованности человека.

В Послании народу Глава государства Н. А. Назарбаев выделил следующее: «Чтобы стать развитым конкурентоспособным государством, мы должны стать высокообразованной нацией. Необходимо также уделять большое внимание функциональной грамотности наших детей, в целом всего подрастающего поколения. Это важно, чтобы наши дети были адаптированы к современной жизни». Исходя из этого, для выявления теоретико – методических подходов к исследованию проблемы формирования функциональной грамотности школьников мы считаем необходимым:

определить сущность и слагаемые функциональной грамотности школьников; проанализировать отечественный и зарубежный опыт решения проблемы формирования функциональной грамотности учащихся и выявить основные его тенденции и принципы;

обозначить признаки и условия формирования функциональной грамотности школьников на уроках математики

Понятие функциональной грамотности сравнительно молодо: появилось в конце 60 – х годов прошлого века в документах ЮНЕСКО и позднее вошло в обиход исследователей. Примерно до середины 70 – х годов концепция и стратегия исследования связывалась с профессиональной деятельностью людей: компенсацией недостающих знаний и умений в этой сфере. В дальнейшем этот подход был признан односторонним. Функциональная грамотность стала рассматриваться в более широком смысле: включать компьютерную грамотность, политическую, экономическую грамотность и т. д.

В таком контексте функциональная грамотность выступает как способ социальной ориентации личности, интегрирующей связь образования (в первую очередь общего) с многоплановой человеческой деятельностью.

Безрукова В. С. в энциклопедическом словаре педагога определяет функциональную грамотность (лат. –направление) как степень подготовленности человека к выполнению возложенных на него или добровольно взятых на себя функций. Функциональную грамотность составляют:

элементы логической грамотности; умения человека понимать различного рода, касающиеся его государственные акты и следовать им; соблюдение человеком норм собственной жизни и правил безопасности; требования технологических процессов, в которые он вовлечен; информационная и компьютерная грамотность.

Этот начальный уровень функциональной грамотности характерен для передовых цивилизованных обществ. Существует и другой подход к пониманию функциональной грамотности, включающий:

воспитанность человека в духе доброжелательности и дружелюбия, что обеспечивает культуру общения;

лично – профессиональную подготовленность;

профессионально – техническую подготовленность. Противоположностью функциональной грамотности выступает функциональная неграмотность.

В педагогическом словаре Русиновой Л. П. указано, что функциональная грамотность – уровень образованности, характеризующийся степенью овладения познавательными средствами основных видов жизнедеятельности; этот уровень характеризуется способностью решать стандартные жизненные задачи в различных сферах жизнедеятельности на основе преимущественно прикладных знаний.

Противоположность – функциональная неграмотность, не позволяющая человеку разбираться в технических инструкциях, программах политических партий, в сложных тестах.

Функциональная грамотность – это индикатор общественного благополучия.

Высокий уровень указывает на определенные социокультурные достижения общества; низкий – является предостережением возможного социального кризиса. Поэтому для Казахстана особую актуальность приобретает исследование уровня функциональной грамотности учащихся, т. к. все эти функциональные навыки формируются именно в школе.

В Казахстане был разработан Национальный план действий по развитию функциональной грамотности школьников на 2012 – 2016 гг., утвержденный 25 июня 2012 г. Национальный план включает комплекс мероприятий по содержанию, учебно – методическому, материально – техническому обеспечению процесса развития функциональной грамотности школьников. Национальный план призван обеспечить целенаправленность и системность действий по развитию функциональной грамотности школьников как ключевого ориентира для совершенствования качества образования Республики Казахстан. Цель Национального плана – создать условия для развития функциональной грамотности школьников Республики Казахстан.

Предметные компетенции являются действиями широкого спектра и описывают следующие способности учащихся:

• владеет математической грамотностью в широком спектре, в том числе умеет творчески и продуктивно использовать возможности информационной и коммуникационной технологии;

В эпоху цифровых технологий функциональная грамотность развивается параллельно с компьютерной грамотностью, следовательно, для успешного развития функциональной грамотности школьников и достижения ключевых и предметных компетенций на уроках математики необходимо соблюдать следующие условия:

сияқты ғылым жолындағы кезеңдерін мәнді өмірінің негізі және де осы жарқын күндердегі есінде қалғандар, өмірінде ұмытылмайтын естеліктерді сақтайтын қойма қызметін атқарады» – дейді [3].

Осыған орай әр оқушының өзін қоршаған ортадан әсемдікті сезінуі, оны бағалап үйренуге талпынуы оқушының бүкіл жан дүниесіне әсер етеді. Дегенмен адамның көркем өнерге деген қабілетінің дамуы, қабілеттің шығармашылықпен ұштасуы, оны бала кезінен тәрбиенің осы түрімен қамтылуына және әр оқушының жеке-дара ерекшеліктерін ескеріп, тәрбиені белгілі мақсатқа бағыттап жүргізуге байланысты.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қасиманов С. Қазақ халқының қолөнері. – Алматы, 1995.

2. Қалназаров Б., Рахметова Н.Б., Жолдасбекова С.А. Еңбекке баулу. Оқыту әдістемесі (жалпы білім беретін мектептің 4-сынып мұғалімдеріне арналған). – Алматы: Алматыкітап, 2013.

3. Құдабаева К.І. Сәндік-қолданбалы өнерді оқыту теориясы мен технологиясы. Бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі мамандығындағы студенттерге арналған оқу құралы. – Қарағанды, 2005.

К. пед. н. Николаєнко Ю.О.

Полтавська державна аграрна академія, Україна

ФОРМУВАННЯ ЕВРИСТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕФІЛОЛОГІЧНИХ ВНЗ

У сучасному світі, коли інформаційний потік зростає надзвичайно швидкими темпами, перед системою освіти постає завдання не просто передати певний набір знань, а навчити мислити, створювати власні ідеї і цінності для постійного особистісного і професійного самовдосконалення. За таких умов одним із пріоритетних компонентів навчального процесу стає формування евристичних здібностей.

Згідно з В.А. Хуторським, евристичні здібності – це комплексні можливості учня у здійсненні дій і діяльностей, спрямованих на створення ним нових освітніх продуктів [1]. Евристичні здібності базуються на єдності таких якостей, як когнітивність, креативність і оргдіяльність. Когнітивні якості, необхідні у процесі пізнання оточуючої дійсності, включають допитливість, ерудованість, проникливість, здатність до аналізу і синтезу, вміння ставити питання і робити висновки, нестандартність мислення, володіння культурними нормами, наявність особистісного розуміння смислу дисциплін, що вивчаються. До креативних якостей, що забезпечують

-бұйымдарды әшекейлеп, безендіруге баулу;
-табиғи материалдардан бұйым жасаудың әдістерін меңгерту;
-балалар пайдаланатын бұйымдар мен ұлттық мәнерде орындалатын сыйлық заттарды жасау.

Сабақ барысында оқушылар қазақтың бұрынғы баспанасы киіз үй, оның жиһаздары, сәнді ұлттық киімдері, ыдыс-аяқтары, ер тұрман, т.б. танысып, түсінік алады. Сондай-ақ еңбек сабақтарында түрлі бұйымдарды жасап, үйрену арқылы шеберліктерін арттыруға тырысады.

Бастауыш сыныптардағы көркем еңбек жүйесі өзінің ерекшеліктерімен оқушы қиялына әсер ете отырып, олардың шығармашылық қабілеттерінің артуына ықпал етеді. Сондықтан көркем еңбек оқушы қабілетін дамытудың негізгі факторы болып табылады.

Мысалы, оқушылар табиғи заттарды, тақтайды, ағашты өңдеу процесінде, қаңылтыр және мата қалдықтарымен жұмыс істегенде заттың физикалық қасиеттерін сезінуіне мүмкіндік алады. Айнала қоршаған ортаның қандай заттан тұратындығын барлық жан-дүниесімен сезінеді. Сол себепті көркем еңбек сабағының басты міндеті оқушылар жұмыс кезінде және материалды белгілі бір бұйымға айналдырғанда қоршаған ортаға ұқыптылықпен қарауға тәрбиелеу, оның экологиялық тазалығын сақтау принциптерін іс жүзінде орындауға ынталандыру, еңбек процесін оқушылардың келешек өміріне негізгі арқауы етіп, қабылдауға талпындыру болып табылады.

Төртінші сынып оқушылары 1-3 сыныптарда ою-өрнектерді сызу, оны материал бетіне салу, жапсырмалау, әшекейлеу, сияқты көркем еңбектің танымдық кезеңінің жұмыс түрлерінен әдістемелік түсінік алып, қолын жаттықтырса, 4-сынып көлемі орта білім жүйесінде жүргізілетін технология сабақтарына дайындық белесі болғандықтан, ұсынылатын көркем еңбек түрлері жеңілден күрделіге қарай ілгерілеу әдістемесімен жүргізілетін болады. Өйткені бұл сыныпта көркемдеуді мол қажет ететін қатты материалдарды өңдеу, әрлеу, дизайндық жағынан мағлұмат алатын әдістемелермен жұмыс істеудің бағыты көзделеді [2].

Еңбекке баулу пәнінде оқушыларға сәндік-қолданбалы өнерді меңгерту арқылы оқушыларға эстетикалық тәрбие беру мәселесі келесі міндеттерді көздейді:

- әр түрлі өнер адамдарының іс-әрекеті арқылы баланың тәртібіне, өмірге көзқарасына, түсінік құлықтылығына игі әсер ету;
- қоғамдағы, табиғаттағы, өмірдегі әсемдікті түсіну, байқай білу қабілетін дамыту;
- эстетикалық талғамын дамыту, дұрыс пікірін айта білуге, бағалай білуге тәрбиелеу, оның дамуына көмектесу;
- баланың көркем өнерге деген қабілетінің шығармашылықпен ұштасуына көмектесу.

Бұл туралы белгілі мүсінші С.Г.Коненков: «бала күнгі әсер оның болашағына, келешегіне көп септігін тигізеді. Балалық шағында алған әсері, сол

обучение на уроках математики должно носить деятельностный характер; учебный процесс ориентирован на развитие самостоятельности и ответственности ученика за результаты своей деятельности;

предоставляется возможность для приобретения опыта достижения цели; используются продуктивные формы групповой работы;

обеспечить переход от фронтальных форм обучения классного коллектива к реализации индивидуальной образовательной траектории каждого учащегося, в том числе с использованием интерактивных инновационных, проектно-исследовательских технологий, цифровой инфраструктуры.

Следовательно, научиться действовать ученик может только в процессе самого действия, а каждодневная работа учителя на уроке, образовательные технологии, которые он выбирает, формируют функциональную грамотность учащихся, соответствующую их возрастной ступени. Поэтому важнейшей в профессиональном становлении современного учителя математики является проблема повышения его технологической компетентности, включающей в себя глубокую теоретическую подготовку и практический опыт продуктивного применения современных образовательных технологий на уроке, готовность к их адаптации и модификации с учётом индивидуальных и возрастных особенностей учащихся. Для этого необходимо:

- использовать в обучении инновационные методы, современные образовательные и информационно-коммуникационные технологии, т.е. использовать технологии дистанционного обучения, применять on-line уроки лучших преподавателей.

- психологическое содействие в выборе наиболее продуктивных методов и средств обучения;

- совместное (коллегиальное) обсуждение процесса и результатов профессиональной деятельности.

Таким образом, формирование функциональной грамотности учащихся на современном этапе развития школьного образования и планируемого перехода на 12-летнее образование зависит от обновления самого содержания образования, создания учебных программ, учебников, пересмотра программ повышения квалификации и переподготовки учителей, мониторинга способностей учащихся применять полученные знания в научных и практических ситуациях, а также обеспечить адекватные материально-технические, психолого-технические и технологические условия обучения школьников.

Литература

1. Послание Президента Республики Казахстан Стратегия «Казахстан – 2050»
2. Национальный план действий по развитию функциональной грамотности школьников на 2012-2016гг.
3. Коханец А.И. Качество образования в Республике Казахстан: технология переориентации на результаты, Алматы – Астана, 2004 г.

Байтулов С.Р.

КГУ «Мичуринская основная общеобразовательная школа», Казахстан

РАБОТА С ТАЛАНТЛИВЫМИ И ОДАРЁННЫМИ УЧАЩИМИСЯ НА УРОКАХ ФИЗИКИ

Как много нам открытий чудных

Дарует просвещения дух...

А. С. Пушкин

Работа с талантливыми и одаренными учениками во все времена считалась первой и важнейшей задачей учителя. У каждого из нас есть целый ряд наработок, позволяющих нам реализовать эту важнейшую на современном этапе развития нашего государства задачу. Талантливые дети есть в каждой школе, главное уметь помочь им раскрыться, дать толчок к самоопределению, способствовать их интенсификации. Во время своей практики, используя работу в группах и формируя коллективный диалог, я постарался дать возможность проявиться лидерским качествам наиболее способных к интерпретации учебного материала учеников.

Некоторые ученики обладают выдающимися социальными навыками и лидерскими качествами, но при этом не могут их проявлять в формальной образовательной среде. Что им мешает? Инерция, которая не позволяет детям выскочить из привычной, набитой годами колеи? Нежелание что-то менять? Неумение брать на себя ответственность в момент, когда решение проблемы в большей мере зависит только от него? Наверное, все это вместе взятое и еще множество других факторов, малозначащих для нас с вами и очень важных и непреодолимых для ребенка.

Обучение физике, в плане выявления потенциальных лидеров, не сумевших раскрыться ранее, может стать той волшебной палочкой, которая поможет детям. Идея состоит в том, что физика как предмет начинает изучаться только в седьмом классе. Это тот самый чистый листок, с помощью которого ученик может начать писать свою учебу заново. Как часто мне приходится слышать от детей: «Вот теперь я точно возьмусь за учебу, буду учить физику каждый день и ни за что не отстану...»

Дети не понимают, что в основе физики лежит точная модель окружающего мира, и модель эта требует точного, выверенного расчета. Та самая математика, не любимая многими из них, непонятая, избегаемая, ужасающая. Дебри алгебры!

Вот здесь и нужно приложить фантастические усилия, чтобы не наступил момент разочарования для завязавших троичников, чтобы появление формул и математической терминологии не напугало их, не оттолкнуло, а наоборот сыграло на здоровом эгоизме ребенка, который с удовольствием скажет о себе: «Я это могу!» Поэтому, как педагог, вводные уроки в седьмом классе я превращаю в

қолдану мен атқаратын қызметі бір-бірімен байланыстылығын оларға ұғындырып отыру керек.

Оқушыларды ұлттық мазмұнда оқыту, ұлттық сәнді-қолданбалы өнерге үйрету, оған қызықтыру көп ізденіс пен шығармашылық еңбекті қажет етеді. Баланы қолөнерге баулу үшін алдымен оған үлгі алатындай жағдай туғызу, оның қыр-сырымен таныстыру, оның әсемдік құпиясын ашып көрсету, яғни білім беру, еңбек етуге баулу қажет. Сол секілді балаға үлгі алатындай жағдай туғызып, шеберлікті түсіндірудің, яғни қолөнер шеберлерімен кездесулер өткізудің, өнер бұйымдарымен таныстырудың маңызы бұдан кем емес. Әңгіме, ертегілер айту халықтың мақал-мәтел, өлеңдерді қолдану арқылы бастауыш сынып оқушыларын сабақ барысында ою-өрнектің түрлерімен таныстырып, үйрету эстетикалық тәрбие беру ісін ойдағыдай шешуге жәрдемдеседі. Сөйтіп, осы сәндік-қолданбалы өнердің өзіндік ерекшеліктерін оқушыларға толық жеткізе отырып, қолөнер бұйымдарына эстетикалық баға беруге үйретсек және бұл орайда халықтың педагогиканы негізге алып отырсақ, біз оларды сәнді - қолданбалы өнер арқылы эстетикалық сезімін дамытқан болар едік.

Қазақ отбасында бала туғаннан бастап әдеміліктің қоршауында болады, өрнектермен әшекейленген киіз үй жабдықтарын, оюланған кілем, сырмақ, түскиіз, алашаларды, сүйек, кестеленген киімдерді, күміспен өрнектелген ыдыс-аяқтар мен жиһаздарды күнделікті көріп өседі. Мектепте оқушылар қазақ халқының қолданбалы өнер түрлерімен танысып, оларды дайындау тәсілдері туралы кеңірек мағлұматтар алады. Осынау ұлттық қолөнер түрімен айналысудың қолайлылығы – оған қажетті матаның кез-келген шаңырақтан табылатындығы. Олай болса, бастауыш сыныпта оқу жоспарына байланысты «көркем еңбекке» бөлінген сағатты оқытып қана қоймай, оған қосымша сыныптан тыс (қолөнер шеберлерінің еңбектерімен танысу, өнер мұражайларына бару, т.б.) жұмыстар жүргізілгені дұрыс. Өтілетін сабақ тақырыбын оқушылардың толық меңгеруіне мұғалім тарапынан осындай ықпал жасауы тиіс.

Еңбек сабағының сапасы қорға тікелей байланысты. Өйткені сабақта оқушылардың барлығы материалдармен және құралдармен қамтамасыз етілуі керек. Сонымен бірге сабақтың нәтижелі болуы алдымен мұғалімнің ұйымдастырушылық-шығармашылық қабілетіне байланысты.

Еңбекке баулу сабақтарында оқушылар материалдармен және еңбек құрал-саймандармен жұмыс істеу әдістерін үйренеді. Сабақ барысында олар әр түрлі тұрмыстық бұйымдардың, ойыншықтардың түрлерін жасап, саусақтарын үйренеді. Балалардың жасаған бұйымдары тек бағалау үшін емес, сонымен қатар түрлі қажеттерді өндеуге, әсіресе өздерінің ойындарына, сабақта көрнекілік ретінде пайдаланады.

Бастауыш мектептегі еңбек сабақтарында қазақ өнеріне баулудың негізгі мазмұны мынадай эстетикалық мәні бар мәселелерді қамтиды:

-қазақтың халықтық қолөнерімен таныстыру;

-ұлттық өнер туындыларына негізделген түрлі бұйымдар жасатып, үйрету;

Халық өнерінің туындыларымен оқушыларды таныстырудың жолдары мен әдістері алуан түрлі. Оның басты арналары – мұражайға, топсеруенге апару, еңбекке баулу сабақтарында сол өнер бұйымдарымен, оның жасалу технологиясымен таныстырып отыру.

Қазақ халқының сәнді-қолданбалы өнерінің табиғатын, тарихи даму жолын, қоғамдағы көркем-эстетикалық мәнін зерттеген еңбектерден, халқымыздың көркем шығармашылық іс- әрекеттерінің ғасырлар бойы даму барысында шындық болмысының сұлулығын бейнелеуде өзіне тән жүйелі, жас ұрпақты көркем өнерге баулуда сындарлы әдіс-тәсілдерінің қалыптасқанын көреміз.

Қазақтың дәстүрлі сәнді-қолданбалы өнер туындылары үлгілерін зерделей отырып, өнердің халық өміріндегі орнын, мәнін, маңызын игерумен бірге, ол туындылардан халық шеберлерінің талантын көреміз. Сонымен бірге, бұл өнер халқымыздың өткен тарихынан, халық шеберлерінің өткен тарихынан, шаруашылық кәсібінен, дүние-танымдық деңгейінен және жарасымды ұлттық салт-дәстүрлерінен зор мағлұмат береді.

Қазақ халқының киім тігу, баспана және үй жиһаздарын жасау, жіп иіру, тоқу, киіз басу, кесте тігу және зергерлік өнері ертеден дамып келген. Аталған бұйымдарды аталарымыз бен аналарымыз жасап қана қоймай, оларды аса шеберлікпен, түрлі ою- өрнекті қолданып, әшекейлей де білген. Ою – өрнек жасаумен қатар халық арасында оларға бояу түстерін қолданудың да өзіндік түрлі мағыналары болған [1].

Мысалы, ақ – түс – әділеттілік, шындық, заңдылық, дұрыс жолдың; кара түс – жердің, берекенің, жасыл түс – көктемнің, жастықтың; қызыл түс – күннің, оттың; Сары түс – даналықтың, білімділіктің және көк түс – ашық аспанның нышанын білдірген. Сондықтан халық шебері әшекейленген ою – өрнектің пішінімен қатар оның боялған түсіне де аса көңіл аударып отырған.

Осындай сәнді-қолданбалы өнер туындылары бүгінгі жас ұрпаққа эстетикалық тәрбие беруге оқушылардың сезіміне әсер етіп, сол арқылы еліне, туған жеріне, өнерге деген ізгілік сүйіспеншілігін қалыптастыруға көмектеседі. Демек, қолөнер оқушылардың эмоционалды – эстетикалық талғамын дамытып, түстердің үйлесімділігін, формасын, шынайылығын, әсемдігін түсіне білуге септігін тигізеді.

Мектеп оқушыларына сәнді- қолданбалы өнерді меңгерту барысында қолөнер бұйымдарының түрлерін, олардың жасалуын түсіндіру орынды. Ертеден сақталып келе жатқан тамаша тарихымен бірге өзіндік қайталанбас ерекшелігімен көзге түсетін қазақ халқының қолөнері жас ұрпақты тәрбиелеуде үлкен маңызға ие болады.

Халқымыздың әлеуметтік салт – санасы өсіп, сол арқылы мәдени тұрмыс дәрежесі, дүние танымы жаңа сапаға ие бола түсуде. Сәнді – қолданбалы өнердің өзіндік ерекшеліктері: сәнділік, ырғақтылық, эмоциялық, сырт формасы балалардың өзіндік шығармашылық іс – әрекетіне септігін тигізеді. Әсіресе, сәнді-қолданбалы өнердің принциптерін: бұйымның формасы, материалы,

фейерверк из видео, анимации, ярких презентаций, фантастических историй и удивительных приключений.

В детстве на меня огромное впечатление произвела книга Поля де Крюи «Охотники за микробами». Истории о жизни и подвигах ученых надолго заставили меня считать биологию интереснейшим школьным предметом. Поэтому и физику на начальном этапе я стараюсь преподавать не просто как историю идей, а историю замечательных людей... В этом мне помогают интереснейшие жизнеописания таких великих ученых как Ньютон, Эдисон, Эйнштейн, Резерфорд, Бор, Тесла, Капица, Курчатов. Заманить, заинтересовать детей всеми возможными способами – моя первейшая задача на этом этапе.

Уже после первых же уроков становится ясно: будут ли в классе новые «физики» или нет. Вот этих проявивших свою заинтересованность детей я принимаю за «точку отсчета» в своем построении работы с одаренными детьми. Я еще слабо представляю, насколько высок потенциал этих детей, но проявившееся желание знать о физике чуть больше, чем заложено в школьной программе становится для меня решающим фактором.

Работа в группах и формирование коллективного диалога – один из способов работы с талантливыми и одаренными учениками.

Три типа диалога, согласно исследованию Мерсера, могут быть частично использованы в границах одного урока. Но для меня наиболее удобной формой стала именно кумулятивный диалог, во время которого

- Каждый принимает и соглашается с тем, что говорят другие
- Беседа используется для обмена знаниями, но участники беседы терпимы по отношению к идеям других
- Идеи повторяются и разрабатываются, но не всегда тщательно оцениваются.

В период кумулятивного диалога и осуществляется, на мой взгляд, оценивание талантливыми учениками своего внутреннего потенциала и происходит их дальнейшая мотивация на изучение предмета, поскольку они начинают осознавать, что они что-то умеют лучше других, знают лучше других, умеют рассказать лучше, чем другие.

Кумулятивную беседу наиболее эффективно использовать в сочетании с работой индивидуальной и групповой. При традиционном обучении ученик слушает учителя, затем дома изучает новый материал самостоятельно, но далее не всегда его излагает в классе, выход с этим материалом на люди чаще всего отсутствует, поскольку невозможно во время традиционного урока опросить всех! Новое знание, таким образом, никем не востребовано. Материал забывается и что наиболее страшно, у ученика теряется интерес к новому материалу. И если это происходит систематически, то пропадает желание изучать его.

Но использование групповой формы обучения и формирование коллективного кумулятивного диалога позволяет решать многие задачи, стоящие перед учителем при обучении учащихся.

Преподаватель географии Щербакова Е.В.

Ставропольское президентское кадетское училище, Россия

РЕАЛИЗАЦИЯ ИДЕИ РАЗВИВАЮЩЕГО ОБУЧЕНИЯ В ОБРАЗОВАНИИ

Происходящие сегодня изменения в обществе влияют и на образование. Образование сегодня стремится меняться, попасть в ногу со временем. И в первую очередь мы наблюдаем процессы ускорения темпов развития. Главным «ускорителем» выступает ФГОС, который нацеливает школу на подготовку учащихся к той жизни, о которой пока она ещё не знает. Поэтому сегодня важно не столько дать выпускнику определённый багаж знаний, сколько вооружить его способами добыть эти знания и уметь их применить в сложившейся ситуации, тем самым способствовать его личностному, общекультурному развитию. По сути это и является главной задачей образовательных стандартов, призванных реализовать развивающий потенциал образования. А мы являемся свидетелями перехода от стандарта знаний к стандарту развития. «Развиваться, развиваться и ещё раз развиваться!» – определил идею новых стандартов один из главных разработчиков ФГОС А. Асмолов.

Идея развития и образования через всю жизнь подтолкнула к пересмотру подходов к результатам образования, одними из которых являются требования к результатам освоения обучающимися основной образовательной программы основного общего образования: личностным, метапредметным, предметным. Для выполнения намеченной задачи разрабатываются различные педагогические инновационные технологии.

Под инновациями в образовании понимается процесс совершенствования педагогических технологий, совокупности методов, приёмов, средств обучения. Ниже в таблицах 1-3 приведены различные виды, используемых в педагогической практике технологий, большинство из которых можно отнести к современным или инновационным, технологии, реализующие идею развивающего обучения (2).

Таблица 1

Технологии на уровне вида работ	<ul style="list-style-type: none"> • технология опроса по ранее пройденному материалу; • технология организации обучающей самостоятельной работы; • технология проведения самостоятельно работы.
Технологии на уровне форм обучения	<ul style="list-style-type: none"> • технология комбинированного урока с комплексной целью; • технология проблемного урока; • технология урока решения задач; • технология проведения занятия-семинара.
Технологии на уровне педагогической системы	<ul style="list-style-type: none"> • технология объяснительно-иллюстративного обучения; • технология проблемного обучения; • технология обучения в системе Занкова.
Технологии на уровне образовательных концепций	<ul style="list-style-type: none"> • технологии развивающего обучения; • технологии личностно-ориентированного обучения; • технологии свободного воспитания и т.д.

Абдыкадыров А.О.

Абай атындағы ҚазҰПУ, аға оқытушысы

ЕҢБЕККЕ БАУЛУ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРҒА ҚАЗАҚТЫҢ ҚОЛӨНЕРІ АРҚЫЛЫ ЭСТЕТИКАЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ МҮМКІНДІКТЕРІ

Бүгінгі таңда халқымыздың ата мұрасын дәріптеу мақсатында мектептерде жас ұрпақты дәстүрлі халық өнеріне баулу, сол арқылы халықтың өткенін танытып, мұрасына лайықты ізбасар етіп тәрбиелеу жұмыстары іске асырылып жатыр.

Қазіргі кезде көнеден келе жатқан өнерді жаңғырту және дамыту күрделі жұмыс. Сондай-ақ қолөнер арқылы күнделікті өмірімізді жан-жақты бейнелеудің де эстетикалық жағынан тәрбиелік мәні бар.

Сәндік-қолданбалы өнердің өзіндік ерекшеліктері: сәнділік, ырғақтылық, эмоциялық, сырт формасы арқылы эстетикалық тәрбие беру балалардың өзіндік шығармашылық іс-әрекетіне септігін тигізеді. Әсіресе, сәндік-қолданбалы өнердің принциптерін: бұйымның формасы, материалы қолдану мен атқаратын қызметі бір-бірімен байланыстылығын оларға ұғындырып отыру керек.

Өнердің барлық түрі өзіне тән бейнелі тілі, тәсілдерімен әсемдік әлемін ашып көрсете отырып, адам сезіміне әсер ететіні мәлім.

Қолданбалы өнерге тән ерекшеліктер – айналадағы ортамен, өмірмен, еңбекпен тығыз байланыста болуы. Қолданбалы өнердің әлеуметтік – тәрбиелік ролі тек оның туындыларының өзіндік көркемдік, эстетикалық құндылығымен ғана бағаланбайды, сонымен қатар адамдардың өз заманына сай талғамын білдіруінен, өткендегі мәдениетпен, ұлттық дәстүрлермен сабақтастығынан көрінеді.

Қазақ халқы қыздарды қолөнердің кең тараған түрлері: киіз басуға, сырмақ сырып, киіз үйдің ішкі – сыртқы керек жарақтарын әзірлеуге, шарушылыққа қажетті бұйымдар жасап кілем тоқуға, алаша жасауға (терме, қақпа), ши, кесте және шілтер тоқуға, киімдер тігуге баулып отырды. Осы айтылғандардың бәрі дерлік ою-өрнектермен безендіріп, әшекейлі жасалатын болғандықтан, жасаушыдан ерекше талғампаздықты, нәзік икемділікті, жоғары эстетикалық түсінікті талап ететіні күмәнсіз.

«Ою» – деген сөзбен «өрнек деген сөздің мағынасы бір. Бұл сөздің ұғымында бір нәрсені ойып, кесіп алып жасау немесе екі затты оя кесіп қиюластырып жасау, бір нәрсенің бетіне ойып бездер түсіру деген мағына жатады. Қазақ көбінесе бір өрнекке салып қиып алған үлгіні, үлгіге салып кескен сырмақтың қиығын, сондай – ақ, барлық қошқар мүйіз өрнектерін де ою дейді. Ал «өрнек» дегеніміз әр түрлі ою, бедер, бейненің күйдіріп, жалатып, бояп, батырып, қалыптан істеген көркемдік түрлердің, әшекейлердің ортақ атауы іспеттес. Сондықтан көбінесе ою-өрнек деп қосарланып айтыла береді.

Тоғым хан Хорезм жақтағы Жағат уалаятында 37 қазақ сұлтанымен бірге қаза тапқан деген пікірлерде бар.

Жоғарыда атап өткеніміздей, Қазақ хандығы үшін XVI ғасырдың 20-30-шы жылдары «уақытша әлсіреу» кезеңі болып саналады. Бұл кезеңнің тағы бір белгісіне – саяси бытыраңқылық жатса керек. Өйткені осы тұста Қазақ хандығында бірнеше хан бір мезгілде, бірнеше аймақта билік етеді. Оңтүстік-Шығыс бөлікте – алдымен Тақыр, одан кейін Бұйдаш хандар билікте болып, негізінен моғолдармен, қалмақтармен қарым-қатынаста болса, батыс бөлікте – Ахмет хан ноғай тайпаларымен күрес жүргізеді. Ал оңтүстік бөлікте Тоғым хан билеуші боп, негізінен Мауреннахрдағы және Хорезмдегі шайбанилар әулеттерімен қатынастар жасайды.

«Уақытша әлсіреу» кезеңіндегі саяси бытыраңқылықта бір мезгілде Қазақстанның үш өңірінде үш билеуші билік еткен деседі.

Қазақ хандығы – Қазақстан аумағында бұрын болған мемлекеттік құрылымдардың мұрагері, этникалық процестермен байланысты әлеуметтік қатынастардың өзгерістер мен экономикалық даму нәтижесі. 1457 жылдың күзінде Әбілқайыр хан Сығанақ түбінде қалмақтардан жеңілгеннен кейін, Керей мен Жәнібек сұлтандар қол астындағы ру-тайпалармен Шу өңіріне келіп қоныстанып, Қазақ хандығының негізін салады.

2015 жылдың күзінде Керей мен Жәнібектің қазақ халқының дербес мемлекеттік бірлестігін – Қазақ хандығын құрғандығына 550 жыл толады. «2015 жылды ұлттық тарихымызды ұлықтау, бүгінгі белестерімізді бағалау тұрғысынан мерейлі белестер жылы деп есептеу керек», – деген Елбасымыз Н.Назарбаев 2015 жылы Қазақстан Қазақ хандығының 550 жылдығы, Ата Заңымыздың 20 жылдығын атап өтетіндігімізді мәлімдеді.

Әдебиеттер:

1. Материалы по истории Казахских ханств XV–XVIII вв. Алматы, 1969.
2. Сборник материалов относящихся к истории Золотой Орды. – Л., 1941.
3. Материалы по истории Казахских ханств XV-XVIII вв. Алматы, 1969.
4. Сыздықова Р., Қойгелдиев М. Қадырғали Қасымұлы және оның жылнамалар жинағы. Алматы, 1991.
5. Султанов Т. И. Правители первого Казахского государства. (1470-1718). Алматы, 1993.

Таблица 2

	Формирующее обучение	Развивающее обучение	Личностно-ориентированное обучение
Образовательные технологии на уровне концепции	<ul style="list-style-type: none"> • Объяснительно-иллюстративная • Программированного обучения • Алгоритмического обучения с поэтапной обработкой действий • Поэтапного формирования понятий и умственных действий • «Полного усвоения» (ориентированная на результат) • Модульная • Дифференцированное обучение (с учётом актуального уровня обученности) 	<ul style="list-style-type: none"> • Проблемное изложение • Проблемно-поисковая • Проблемно-исследовательская • Проблемно-модульная • Критического мышления • Моделирующего обучения (дидактические, имитационные, ролевые, деловые игры) • Дифференцированное обучение 	<ul style="list-style-type: none"> • Ситуативное обучение • Разноуровневое обучение («лестница достижений», «портфолио») с учётом собственного выбора • Сотрудничества • Проектное обучение • Модульное обучение • Индивидуальные образовательные маршруты (открытое обучение • «Свободный класс» • «Творческие мастерские»

Таким образом, опыт современной российской школы располагает широчайшим арсеналом применения педагогических инноваций в процессе обучения. Эффективность их применения зависит от сложившихся традиций в общеобразовательном учреждении, способности педагогического коллектива воспринимать эти инновации, материально-технической базы учреждения. Современный педагог – педагог, реализующий в своей профессиональной практике инновационные подходы, реализующий идею развивающего обучения, идею развития и образования через всю жизнь.

Литература:

1. Что должен знать педагог о современных образовательных технологиях. Практическое пособие. – М., 2010.
2. Блаженков В.А. Приёмы развивающего обучения географии. – М., 2005.

Slobodian O.M., Lavriv L.P., Kashperuk-Karpiuk I.S.
Bukovinian State Medical University (Chernivtsi City, Ukraine)

THE ROLE OF DEMONSTRATION MACROSPECIMENS AS VISUAL ELEMENTS IN CLINICAL ANATOMY TEACHING

The objective of Bologna Convention is to create conditions when the majority of people, taking advantage of all the achievements of national systems of education and science, can be in demand on the European labour-market. To improve the quality of training physicians, further advance of the methods of teaching theoretical subjects at higher medical educational establishments which form world outlook of medical professionals concerning the questions of therapeutic and practical activity is of special importance. Mastering these subjects should be combined with the application of a number of visual aids as the evidence of theoretical statements with practical processes [1].

The main part. Clinical anatomy is a theoretical base of a medical profession having both fundamental and clinical importance in the system of medical education, and ignorance or lack of anatomical knowledge may be a cause of medical errors. A highly qualified, competitive professional able to affect the development of medicine in Ukraine and in the world must have deep knowledge of regularities of the structure, development of the human body and the character of its changes under the influence of environmental factors. Specificity and complexity of teaching clinical anatomy is stipulated by a considerable scope of the material to be learnt, difficulty of the spatial imagination concerning anatomical formations, peculiarities of topographic-anatomical interrelations [2]. Clinical anatomy as a basic science requires with a maximal accuracy learning anatomical terms, anatomical specimens, dissection of the organs and systems on dead bodies, making pictures of the organs and parts of the body. At present, there are a lot of textbooks and atlases on clinical anatomy with bright coloured pictures (arteries are red, veins – blue, nerves – yellow etc.). Although anatomical structures inside the human body look differently from those, depicted in these atlases. In spite of a high printing quality these images do not present true picture of the structures of the human body. In this connection with the aim to ensure visual aspects of the educational process natural anatomical specimens should be used during practical classes along with the use of a complex of modern computer information technologies, tables, radiograms, models, anatomical atlases etc [3].

Anatomical specimens are important elements of teaching as they promote learning the structure of the human body. They enable to see the details of the natural structure of the organs, to create volume representation concerning the structure of organs and their location. The possibility to study natural specimens of organs afforded by our Department is unique to some extent [4]. Complete sets of the specimens of bones, separate internal organs from all the systems, complexes of organs, vascular-nervous

қатынаста терең ойластырылмаған саясат жүргізеді. Жетісуға билігі орнаған Тақыр хан қырғыз тайпаларына да үстемдік жүргізуге тырысады. Жазба деректерде Тақыр ханды қырғыздың да ханы болды деуі осы жылдарға байланысты айтылған. 1529 жылы Сайд хан Андижанға жорыққа аттанғанда үлкен ұлы Рашидті Яркенде қалдырып, Тақыр ханның іс-әрекеттерін қадағалап отыруды тапсырады. Бұл жылдар Тақыр ханның биліктегі соңғы жылдары еді, Қазақ халқының басым бөлігінің қолдауына ие бола алмай, ол барлық қадамдарға барады. Сол себепті де оның сыртқы саясатынан жүйесіздік көрініп отырады. Хандықтың ішкі саяси өмірінде де Тақыр хан сұлтандар мен билердің қолдауына ие бола алмады. Өмірінің соңғы кездерін Тақыр хан қырғыз тайпалары арасында өткізеді. Ақырында сонда жүріп, қайтыс болады.

Бұйдаш хан – (Деректерде Бұйлаш хан, Бойлаш хан, Бублаш хан, Бутлаш хан деп ұшырасады.) – Жәнібек ханның немересі, Әдік сұлтанның ұлы Тақыр ханның інісі. Тақыр ханнан соң таққа 1532 жылы отырады. Бұйдаш ханға байланысты келесі бір дерек мәліметінде оның 1559 жылы Мауреннахрға жорығы жөнінде баяндалады. Бұл жорыққа 20-дан астам қазақ сұлтандары қатынасады. Сайрам маңында шайбанилық билеушілер әскерімен болған ұрыста қазақ әскерлері шаһды дауылдың бетке қарсы соғуына байланысты жеңіліс табады. Осы ұрыста Бұйдаш хан, қаза тапты делінеді. Деректерде Бұйдаш ханның ұрпақтары жөнінде ештеңе айтылмайды. Соған қарағанда Бұйдаш ханның ұлдары 1559 жылғы шайқаста әкесімен бірге қаза тапқан болуы мүмкін.

Қожа Ахмет хан (Ахмет хан) – шамамен, XVI ғасырдың 20-шы жылдардың екінші жартысы мен 30-шы жылдардың бірінші жартысында Ахмет хан Қазақ хандығының батысында билік еткен. 1524 жылы Тақыр хан ноғайлардың тықсыруымен және Сұлтан Нигар-ханымның кеңесімен Моғолстанға қарай бет алғанда, хан билігіне мойынсұнбай, оның қарауындағы көптеген адамдар одан бөлініп кеткен. Солардың бірі – Ахмет хан. Жазба деректердің мәліметтері Ахмет ханды ноғайлармен күресте болғандығын көрсетеді. 1534 жылы қазақ-ноғай арасында соғыс болып, қазақтар жеңіледі. Өйткені, 1535 жылы Мұсаның екінші ұлы Сейдақ бектің Грозныйға жазған хатында қазақ ханы Қожа-Махмұдтың (Қожа-Ахмет) 15 ұлымен бірге өзінде тұтқында отырғандығын жазады. Сондай-ақ Ахмет ханды Мұсаның немересі Орақ батырдың өлтіргендігі туралы деректер бар.

Тоғым хан – Жәнібек ханның тоғызыншы ұлы Жәдік сұлтанның ұлы. Өкінішке орай, деректерде Тоғым ханның 3-7 сұлтанмен бірге қаза болған ұрысының датасы, кіммен ұрысы, жеңімпаздық есімі айтылмайды. Сол себепті де бұл мәлімет әлі күнге дейін зерттеушілер арасында талас тудырып отыр. Сондай-ақ, Тоғым ханның кіммен шайқасқандығы және оның қашан болғандығы жөнінде де әр түрлі пікірлер бар. Көпшілік ойлар негізінен, шайқасты 1537 жылы қазақ-моғол қатынасында, Тоғым хан мен Рашид хан арасында болған деп болжайды. Тоғым хан қаза тапқан Жағат уалаяты – Амударияның төменгі ағысы бойындағы осы аттас қамал және қамал төңірегіндегі өңірлер болуы мүмкін.

Мамаш хан – кейбір жазба дерек мәліметтерінде Құмаш хан деп айтылады, Қазақ хандығындағы билік құрған бесінші хан. Оған дейін хандық билікті Керей хан, Жәнібек хан, Бұрындық хан және Қасым хан басқарды. Мамаш хан жөніндегі жазба деректер өте мардымсыз. Мамаш хан – Қасым ханның үлкен ұлдарының бірі, Жәнібек ханның немересі. Шамамен, ол 1450-60 жылдары дүниеге келген. 1513 жыл Мамаш ханның алғаш рет жазба дерек мәліметінде көрінуі еді. Және де оның «хан» деген мәртебелі атпен жазылуына қарағанда ол Жаныш, Таныш хандар секілді Қазақ хандығындағы көп ұлыстардың бірінде иелік етсе керек. Мамаш хан билікке Қасым хан қайтыс болғаннан соң келеді. Қасым хан қаза тапқаннан кейін, билік үшін қазақ сұлтандары арасында алауыздықтар басталады да, таққа Қасым ханның ұлы Мамаш хан келеді. Бұл – 1521 жылдың іші болатын.

Мамаш ханның билігі қанша уақытқа созылды, басты оқиғалары қандай, хандықтың ішкі және сыртқы саяси өмірінде қандай өзгерістер болды деген сұрауларға ешбір жазба дерек жауап бермейді. Тек қана Мамаш ханның қалай қайтыс болғаны туралы қысқаша мәлімет береді. Мамаш хан билік үшін болған күрестің бірінде қаза болған. Мамаш ханды бір шайқаста түншығып өлді делінсе, Махмуд ибн Уәли «ол бір ұрыста тапталып өлтірілді» деп жазады. Мамаш хан 1522 жылы қаза табады.

Осылайша, Қасым ханнан соң билікке келген Мамаш хан Қазақ хандығының одан әрі нығаюына үлес қоса алмай, оның «уақытша әлсіреуінің» басында тұрды. Жазба деректерде Мамаш ханның ұрпақтары туралы ешбір мәліметтер айтылмайды.

Тақыр хан – 1522 – 1532 жылдары Қазақ хандығын билеген алтыншы хан. Ол – Жәнібек ханның төртінші ұлы Әдік сұлтанның ұлдарының бірі. Дерек мәліметіне жүтінсек, 1522 жылы Мамаш хан өлгеннен кейін Қазақ хандығында билік үшін сұлтандар арасында күрес күшейеді. Тақыр ханның билік еткен 10 жылдық кезеңі ішінде Қазақ хандығындағы алауыздықтар тоқтатылмады, кейбір сұлтандардың оған мойынсұнбай, хан билігіне құлақ аспай өз ұлысының адамдарымен одан бөліну жағдайы күшейеді. Басқаша айтсақ, «уақытша әлсіреу» Қазақ хандығында терендей түседі.

Тақыр ханның сыртқы саясаттағы жүргізген істері көбінесе нәтижесіз аяқталып отырды. Ал көрші елдердің шапқыншылықтарына тойтарыстар берілмеді. 1522-23 жылы Ташкент билеушісі Сүйініш-Қожа хан Дешті Қыпшаққа жорыққа шығып, жеңіске жетеді. 1525-26 жылдың қысының басында Сүйініш-Қожа ханның ұлы, Ташкент билеушісі келді. Мұхаммед ханнан Түркістан қаласының маңында Тақыр хан тағы да жеңіліс табады.

Сондай-ақ Тақыр хан тұсында қазақ-ноғай қатынасы да шиеленісіп кетеді. Бұрынғы бейбіт қатынастар бұзылып, маңғыт мырзаларының тықсыруымен Тақыр ханға тәуелді 200 мың адам Дешті Қыпшақтан Моғолстанға көшіп кетеді. Қалмақ тайпаларымен алғаш рет соғысқан қазақ хандарының бірі – осы Тақыр хан болды. Тақыр хан сыртқы саясатта, әсіресе, моғол хандарымен қарым-

specimens are available at the Department of Anatomy, Topographic Anatomy and Operative Surgery. Students work with natural specimens during practical classes and self-preparation. Thematic anatomical specimens are also used while passing modules. Methodically substantiated way of optimization and scientific organization of educational process with applied learning of clinical anatomy for the students of higher medical educational establishments should provide reasonable use and combination of traditional methods with various forms of integration. Introduction of approaches to organizational-methodical ensuring of the educational process which final aim is to form a conscious motivation concerning learning both the programmed and additional material will effectively increase the interest to morphology and medicine in general.

Conclusion. In modern conditions teaching clinical anatomy at higher medical educational establishment requires constant work and ability to combine classical forms of teaching with new approaches to education. In spite of modern information technologies and technical aids, classical and traditional forms of teaching (demonstration and learning natural specimens) should not be forgotten which in its turn will ensure a maximal level of mastering the educational material. The diversity of demonstration material (macro-specimens, models, volumetric models, educational tables, films) in the complex lays down the fundamental knowledge. Visual teaching aids are of leading importance for understanding and keeping in memory the educational material.

References

1. Проблеми трансформації знань у процесі дистанційної освіти / В.В. Краснов // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання дистанційної освіти та телемедицини», 16-17 квітня 2009р. – Запоріжжя: Вид. ЗДМУ, 2009. – С. 22-24.
2. Кернесюк Н. Л. Концепция развития оперативной хирургии и топографической анатомии в современном высшем медицинском образовании / Н. Л. Кернесюк // Клініч. анатомія та операт. хірургія. – 2007. – 6, № 3. – С. 109-110.
3. Становенко В. В. Классическое преподавание топографической анатомии и оперативной хирургии в медицинском ВУЗе / В. В. Становенко [и др.] // Актуальные направления и механизмы совершенствования образовательного процесса в высшей школе: материалы Международной научно-практической и интернет-конференции (Минск, 22-23 октября 2014 г.). – Минск: БГУ, 2014. – С. 117-120.
4. Лазоришенец В. В. Стан підготовки та підвищення кваліфікації медичних працівників і завдання вищої медичної школи щодо інтеграції до світового освітнього простору / В. В. Лазоришенець, М. В. Банчук, О. П. Волосовець [та ін.] // Медична освіта. – 2009. – № 2. – С. 5–10.

К.п.н. Саснко Н.С.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», Україна*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

Вища технічна школа має ставити за мету формування повного спектру загальнокультурних і професійних компетентностей, необхідних молодому фахівцю для ефективної реалізації в професійній сфері, яка виступає вагомим складовою загальної успішності і повної самореалізації людини в житті. Таке соціальне замовлення потребує побудови навчального процесу на основі компетентісного підходу, згідно з яким результати освіти і навчання вимірюються в кількісних і якісних параметрах засвоєних компетенцій (соціально-особистісних, предметних, базових професійних, спеціальних фахових та ін.) та сформованих компетентностей випускника, а не в нормативно затвердженому переліку навчальних дисциплін. Не існує прямої відповідності переліку компетенцій й компетентностей і переліку дисциплін, через зміст яких такі компетенції й компетентності формуються, оскільки у більшості випадків останні досягаються в результаті вивчення декількох дисциплін, при чому такі дисципліни мають бути представлені у тісній взаємодії й узгодженості за змістом та етапами засвоєння. Така ситуація потребує реалізації навчання на засадах інтегративності й міждисциплінарності.

Результатом вищої освіти мають стати не просто знання, навички і вміння з окремих предметів, а широке поле діяльності, в якій випускник здатен професійно діяти і самореалізовуватися. Згідно з відомою класифікацією А.В. Хуторського всі компетенції умовно можна розділити на три види: 1) ключові компетенції: ціннісно-сміслова, загальнокультурна, навчально-пізнавальна, інформаційна, комунікативна, соціально-трудова, а також компетенція особистісного самовдосконалення; 2) загальнопредметні компетенції; 3) предметні компетенції.

Вища освіта випускника інженерних спеціальностей до того ж передбачає сформованість заданого рівня ключових професійних компетентностей: проектно-конструкторської, науково-дослідницької, проектно-технологічної, організаційно-керівницької. Пріоритетність серед означених компетентностей визначається спеціальністю і спеціалізацією випускника, тобто яким саме інженером він планує стати: інженером-технологом, інженером-конструктором, інженером-дослідником тощо.

Володіння іноземною мовою інженерами реалізується в практичній діяльності і це означає, що в дисципліні «іноземна мова професійного спрямування» переважає діяльнісний зміст. Відповідно, професійно орієнтована міжкультурна комунікативна компетентність, як основна мета навчання іноземної мови професійного спрямування, так само, як фахова компетентність майбутнього інженера,

- Развиваются творческие и аналитические способности, умения эффективно работать с другими людьми; формируется умение выражать свои мысли ясно, уверенно и корректно по отношению к окружающим.

Література:

1. Загашев И.О., Заир-Бек С.И. Критическое мышление: технология развития. – СПб: Издательство «Альянс «Дельта», 2003.

2. Заир-Бек С.И. Развитие критического мышления через чтение и письмо: стадии и методические приемы

3. Бутенко А.В., Ходос Е.А. Критическое мышление: метод, теория, практика. Учеб.-метод. Пособие. М.: Мирос,

Тарих пәнінің мұғалімі Жолдасова Қ. Қ.

«Сенім» кешикі мектебі, Жамбыл облысы, Қазақстан

XVI ҒАСЫРДЫҢ 20-30 ЖЫЛДАРЫНДАҒЫ ҚАЗАҚТЫҢ БЕС ХАНДАРЫ ТУРАЛЫ

XV-XVI ғасырлардағы Қазақ хандығының саяси тарихын шартты түрде бірнеше кезеңге бөлуге болады. Ол кезеңдерге: 1458-1470-ші жылдар – хандықтың құрылуы, 1470-ші жылдар мен 1521 жыл аралығы – хандықтың күшеюі мен нығаюы, 1521-1538 жылдар – хандықтың «уақытша әлсіреуі», 1540-1598 жылдар – хандықтың қайта көтерілуі немесе этникалық территорияның қалыптасуының аяқталу дәуірлері жатады. Әрбір кезеңнің басты белгілерін хандықтың сол тұстардағы ішкі және сыртқы саяси жағдайының қандай болғандығы, жекелеген хандардың жүргізген саясаты, сондай-ақ билік басындағы хандардың жеке тұлғалық қасиеттері арқылы анықтауға болады. Керей мен Жәнібек, Бұрындық пен Қасым, Хақназар, Шығай, Тәуекел хандардың билік құрған кезіндегі Қазақ хандығының жағдайы осыған дәлел.

Бізге әлі күнге дейін тарихнамamızда XV-XVI ғасырдағы Қазақ хандарының жеке тарихи тұлғасы толық түрде арнайы зерттелген емес. Кейбір хандардың есімдері хандықтың әр дәуірдегі тарихына қағысты мәселелерде аталып, тарихи тұлға ретіндегі зерттелінуі тарихшылар назарынан тыс қалып келеді. Тіпті кейбір хандардың тарихтағы орны зерттелінбек түгіл, есімдерінің өзі кейбір еңбектерде аталынбайды да. Олар: Мамаш, Тақыр, Бұйдаш, Қожа Ахмет, Тоғым хандар болатын. Аталған бұл бес хандар – 1521-1538 жылдары, яғни жоғарыда айтып өткеніміздей, Қазақ хандығының «уақытша әлсіреуі» кезеңінде билік етті.

6. Практические вопросы. Данный тип вопроса направлен на установление взаимосвязи между теорией и практикой

Вывод: информация, полученная на первой стадии, выслушивается, записывается, обсуждается, работа ведётся индивидуально – в парах – группах, **Вторая стадия (фаза) – осмысление (реализация смысла)**. На этой стадии идёт непосредственная работа с информацией. Приёмы и методы технологии критического мышления позволяют сохранить активность ученика, сделать чтение или слушание осмысленным. Деятельность учителя на этой стадии: сохранение интереса к теме при непосредственной работе с новой информацией, постепенное продвижение от знания «старого» к «новому». Деятельность учащихся: ученик читает (слушает) текст, используя предложенные учителем активные методы чтения, делает пометки на полях или ведёт записи по мере осмысления новой информации. Возможные приёмы и методы: методы активного чтения:

- маркировка с использованием значков «v», «+», «-», «?» (по мере чтения ставятся на полях справа);

- ведение различных записей типа двойных дневников, бортовых журналов; – поиск ответов на поставленные в первой части урока вопросы и т.д. **Вывод:** происходит непосредственный контакт с новой информацией (текст, фильм, лекция, материал параграфа), работа ведётся индивидуально или в парах.

Третья стадия (фаза) – рефлексия (размышление). На этой стадии информация анализируется, интерпретируется, творчески перерабатывается. Деятельность учителя: вернуть учащихся к первоначальным записям – предложениям, внести изменения, дополнения, дать творческие, исследовательские или практические задания на основе изученной информации. Деятельность учащихся: учащиеся соотносят «новую» информацию со «старой», используя знания, полученные на стадии осмысления. Возможные приёмы и методы:

- заполнение кластеров, таблиц, установление причинно-следственных связей между блоками информации;

- возврат к ключевым словам, верным и неверным утверждениям;

- написание творческих работ (пятистишия-синквейны, эссе). **Вывод:** творческая переработка, анализ, интерпретация и т.д. изученной информации; работа ведётся индивидуально – в парах – группах.

Данная технология удачно согласуется с традиционными формами преподавания, некоторые элементы «Критического мышления» хорошо знакомы педагогам.

Преимущества технологии:

- Повышается ответственность за качество собственного образования.

- Развиваются навыки работы с текстами любого типа и с большим объёмом информации; овладевают умением интегрировать информацию.

- Формируется умение вырабатывать собственное мнение на основе осмысления различного опыта, идей и представлений,

є складниками діяльнісної компетентності і мають формуватися взаємопов'язано на основі міждисциплінарності.

З позиції компетентнісного підходу модель розвитку іншомовно-мовленнєвої культури студентів технічних спеціальностей включає декілька компонентів:

- функціонально-цільовий, який визначається основною метою навчання іноземної мови професійного спрямування – формування у студентів професійно орієнтованої міжкультурної комунікативної компетентності, яка включає навчальну, методичну, іншомовну-комунікативну, соціокультурну та інші компетенції;

- змістовий і організаційно-діяльнісний, які спрямовані на вдосконалення знань, вмінь і навичок міжкультурного спілкування студентів, на розвиток здібностей ефективного вирішення комунікативних задач в різних ситуаціях академічної і професійної взаємодії;

- результативно-оціночний, який охоплює всі види і форми контролю і зворотного зв'язку [1]: контроль з боку викладача, самоконтроль, взаємоконтроль студентів.

Така модель реалізується в навчальному процесі в опорі на принципи:

- ♦ міждисциплінарності та інтегративності – взаємопов'язаного формування фахової й мовленнєвої компетентностей;

- ♦ варіативності – використання різних форматів навчання; свобода вибору студентом власних освітніх цілей, індивідуальних стратегій навчання та власних траєкторій пізнання в окресленому освітньому полі; самостійний пошук і вибір джерел інформації та ін.;

- ♦ поетапності формування знань, вмінь, навичок міжкультурної професійної взаємодії як основи перманентного розвитку мовленнєвої культури;

- ♦ селективності, яка проявляється:

а) в аспекті змісту навчання – у виборі (відповідно до професійних і академічних потреб студентів різних інженерних спеціальностей) сфер спілкування, тем, ситуацій; мовного та мовленнєвого навчального матеріалу; країнознавчого та лінгвокраїнознавчого навчального матеріалу для формування соціокультурної компетентності на основі інтернаціоналізації й кроскультурності, яка може розглядатися в одному полі з кросдисциплінарністю, що відповідає комплексному характеру розвитку іншомовно-мовленнєвої культури;

2) в аспекті вибору технологій, форм і методів навчання. Численні наукові дослідження з методики викладання іноземних мов і спостереження за навчальним процесом свідчать про різну ефективність широко розповсюджених форм і методів навчальної роботи для розвитку ключових компетентностей. Найменш ефективними для вирішення такої задачі вважаються: фронтально-індивідуальне опитування, монолог викладача, бесіди інформаційного характеру, демонстрація фільмів, самостійна робота студентів з підручником за завданням викладача, контрольна робота в традиційному форматі (А.В. Хуторської). На відміну від цього компетентнісні методи і форми навчання включають елементи проблемності, потребують переформатування аудиторної, позааудиторної й самостійної

роботи, спрямовані на розвиток критичного мислення студентів, передбачають використання методу проєктів, методу дебатів і дискусій, круглих столів, презентацій та брифінгів, кейсового методу, мовного портфелю, парної й групової роботи, широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій в навчальній й контролюючій функціях [2].

Компетентнісний підхід до навчання іноземної мови у вищій технічній школі сприяє засвоєнню компетенцій і формуванню предметних компетентностей для ефективної міжкультурної комунікації, загальнопредметних компетентностей на основі міждисциплінарної взаємодії та загальних або ключових компетентностей, високий рівень яких слугує запорукою особистої та професійної успішності, високої конкурентоспроможності випускників на вітчизняному і світовому ринках праці.

Література:

1. Сасенко Н.С. Формування самоконтролю студентів у розвиваючому навчанні іноземних мов. Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика» Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка, Випуск №7, 2014. – С. 182-187.

2. Сасенко Н.С. Розвиваюче навчання іншомовного письма майбутніх інженерів на основі синергетичного підходу – Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Випуск №115, 2014. – С. 200-206.

Бимурзаев Е.Т, Досмуратов М.

Таразский государственный университет им.М.Х.Дулати, Казахстан

МОДЕРНИЗАЦИЯ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА В КАЗАХСТАНЕ В СВЕТЕ НОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Мир реальный и нереальный заставляет удивляться многих зрителей. Сила духовного преображения выразительных средств в изобразительном искусстве как бы погружает в фантазийные переживания художников. Буйство красок или линий, пятен и емких форм как бы зрительно материализует существующее переживания авторов. Поток подсознательной информации, выходящий из-под карандаша или кисти художника, кружит мысли в умах людей, созерцающих их творения. Более 100 лет тому назад Василий Кандинский ставил перед собой вопрос: «О духовном искусстве». На мой взгляд, это актуально и по сей день. Что есть живое искусство? Как оно влияет на умы и чувства людей? Где найти правильное понимание искусства и не искусства?

должны выяснить, в чем совпали имеющиеся представления, по поводу чего возникли разногласия. В корзину идей можно «сбрасывать» факты, мнения, имена, проблемы, понятия, имеющие отношение к теме урока. Далее в ходе урока эти разрозненные в сознания ребенка факты или мнения, проблемы или понятия могут быть связаны в логические цепи.

Все ошибки исправляются далее, по мере освоения новой информации.

✓ **Прием «Кластер» (гроздь)** – выделение смысловых единиц текста и графическое оформление в определенном порядке в виде грозди. Такое оформление материала помогает обучающимся выяснить и понять, что можно сказать (устно и письменно) по данной теме. Этот прием может быть применен на стадии «Вызова», когда систематизируется информация до знакомства с основным источником (текстом) в виде вопросов или заголовков смысловых блоков.

✓ **Прием «Таблица «толстых» и «тонких» вопросов».**

Таблица «толстых» и «тонких» вопросов может быть использована на любой из трех фаз урока: на стадии «Вызова» – это вопросы до изучения темы, на которые обучающиеся хотели бы получить ответы при изучении темы. Тонкие вопросы предполагают однозначный ответ. Толстые вопросы – это проблемные вопросы, предполагающие неоднозначные ответы.

✓ **Прием «Ромашка вопросов или ромашка Блума».**

«Ромашка» состоит из шести лепестков, каждый из которых содержит определенный тип вопроса. Таким образом, шесть лепестков – шесть вопросов:

1. Простые вопросы – «Что?», «Когда?», «Где?», «Как?».

2. Уточняющие вопросы. Целью этих вопросов является предоставление обучающемуся возможностей для обратной связи относительно того, что он только что сказал. Иногда их задают с целью получения информации, отсутствующей в сообщении, но подразумеваемой.

3. Интерпретационные (объясняющие) вопросы. Обычно начинаются со слова «Почему?» и направлены на установление причинно-следственных связей.

4. Творческие вопросы. Данный тип вопроса чаще всего содержит частицу «бы», элементы условности, предположения, прогноза

5. Оценочные вопросы. Эти вопросы направлены на выяснение критериев оценки тех или иных событий, явлений, фактов.

Задачи фазы вызова:

- ✓ Актуализировать имеющиеся у учащихся знания и смыслы в связи с изучаемым материалом,
- ✓ Пробудить познавательный интерес к изучаемому материалу,
- ✓ Помочь учащимся самим определить направление в изучении темы.

Задачи фазы реализации смысла:

- ✓ Помочь активно воспринимать изучаемый материал,
- ✓ Помочь соотносить старые знания с новыми.

Задачи фазы вызова:

- ✓ Помочь учащимся самостоятельно обобщить изученный материал.
- ✓ Помочь самостоятельно определить направления в дальнейшем изучении материала.

В отечественной педагогике эти стадии декларировались всегда (только вызов называли мотивацией, а рефлексию – обобщением материала). Но, в отличие от традиционной педагогики, в данном методе общения «человека обучающего» с «человеком обучающимся» тщательно описано. КАК пробуждать интерес, КАК работать с материалом и КАК обобщать материал. Важно отметить, что технология критического мышления помогает учащимся *самостоятельно* определять направление в изучении темы и *самостоятельно*

Решать проблемы, то есть *МЫСЛИТЬ ПО –НАСТОЯЩЕМУ*.

Стратегические решения

Известно, что когда ученики должным образом подготовлены к учебной деятельности, они охотнее включаются в работу и демонстрируют более высокий уровень понимания. Для того, чтобы *подготовить учеников к восприятию материала*, учитель может использовать следующие приемы:

«Корзина идей», «Кластер», Таблица «тонких» и «толстых» вопросов, таблица «Знаю-хочу знать – узнал», «Дерево предсказаний», «Ромашка Блума», «Верные и неверные утверждения», «Синквейн». ... Вот некоторые описания приемов.

✓ **Прием «Корзина» идей, понятий, имен...**

Это прием организации индивидуальной и групповой работы учащихся на начальной стадии урока, когда идет актуализация имеющегося у них опыта и знаний. Он позволяет выяснить все, что знают или думают, что знают ученики по обсуждаемой теме урока. На доске можно нарисовать значок корзины, в которой условно будет собрано все то, что все ученики вместе знают об изучаемой теме. Обмен информацией проводится по следующей процедуре. Задается прямой вопрос о том, что известно ученикам по той или иной проблеме. Сначала каждый ученик вспоминает и записывает в тетради все, что знает по той или иной проблеме (строго индивидуальная работа, продолжительность 1-2 минуты). Затем происходит обмен информацией в парах или группах. Ученики делятся друг с другом известным знанием (групповая работа). Время на обсуждение не более 3 минут. Это обсуждение должно быть организованным, например, ученики

Современное (актуальное) искусство Казахстана родилось не на пустом месте, а, как положено, имеет солидных предшественников, историю и предысторию, которая началась более ста лет назад, когда сюда приехал Н.Г.Хлудов – первый учитель многих местных художников. Следует особо отметить факт международного признания и абсолютной состоятельности казахстанского актуального искусства, процесс адаптации наших художников к мировому искусству проходит очень активно, имеет неплохие отзывы. Как Запад, так и Россия обратили внимание на наших художников, талантливо рассказывающих историю своей страны в прошлом и настоящем. Политические и экономические изменения в Казахстане способствовали демократически-ориентированному, более свободному развитию искусства. Мир глобализируется, земной шар живет едиными ритмами. И кто не замечает этого, тех ждет участь маргиналов. Было бы печально, если по-настоящему креативные и многотрудные усилия наших художников, не будут по достоинству оценены в первую очередь у нас в Казахстане.

За несколько лет в искусстве Казахстана удалось создать совершенно новую ситуацию. Исследуемая тема особенно актуальна для преподавателей и будущих специалистов культурно-досуговой работы, так как Казахское искусство как народное, так и профессиональное обладает высоким и своеобразным эстетическим уровнем. Современное искусство происходит от английского contemporary art, в девяностых годах чаще встречался перевод «актуальное искусство». Общность художественных практик, образовавшееся во второй половине двадцатого века. Чаще всего под понятием современное искусство подразумевают искусство восходящее к модернизму, или в иных случаях противоречащее этому явлению. Одним из главных моментов в данной статье является история взаимоотношений казахстанских художников с дальним и ближним зарубежьем. Свои достоинства и недостатки можно понять только в сравнении. Одним из пробелов в сознании нашего поколения являлось то, что наши художники не имели возможности развивать свои таланты на зарубежных выставках. За годы независимости появилась возможность заполнить этот пробел. Если во времена советской власти Казахстан чаще всего был представлен лишь выставками народного декоративно-прикладного искусства и вопрос – кто из художников будет представлять Казахстан в зарубежье – остро не стоял, то в настоящее время зарубежные выставки, инициированные государственными структурами, постепенно становятся все более «художественными» и менее идеологизированными. Таким образом, следует отметить и то, что уже в конце первого десятилетия суверенитета в Казахстане активизируется политика культурного обмена, уделяется внимание и забота о качественной стороне выставок.

Есть мнение, что в мире компьютерных технологий художник предал часть своей работы машинам, которые более точно и выразительно выполняют различного рода изображения. Но мир искусства – это сфера деятельности художников, в которой графические программы могут лишь помочь в воплощении идеи или замысла художника. Причем даже самые современные программы всего лишь

инструмент в руках мастера. Мир меняется и наши представления о нем. Находясь в состоянии непрерывного развития, мы каждый день ощущаем на себе реальные преобразования не только материальной, но и духовной сферы нашего общества. Отмести все ненужное, «очистить семена от плевел» эта задача стоит у каждого человека на жизненном пути. Как же не ошибиться? Как докопаться до истины бытия и вырасти духовно? Всегда приходится выбирать, что бы найти путь к добродетели. Делать добро – это потребность более совершенных душ. Испытать счастье от озарения и просветления, поделиться этим со зрителем – вот то, что может двигать современное изобразительное искусство в духовном плане. Жить и дарить добродетель – это светлый путь в мире искусства. «Злодейство», уничтожение, разрушение – это тоже может быть частью духовного аспекта в изобразительном искусстве, выстроенном на противостоянии добру. Здесь важно прочувствовать и оттолкнуть от себя негативные переживания. Двигаясь, шаг за шагом по дороге осмысления человеческого бытия, мы развиваемся и идем вверх по лестнице самопознания и самосовершенствования. Изобразительное искусство во многом помогает нам в этом. Очень часто, посещая различные художественные сайты Интернета, рассматривая работы различных художников, мы мысленно принимаем или не принимаем внутренние переживания автора, выставленные на огромных пространствах «международной паутины». Благодаря современным технологиям можно, не вставая с дивана посещать выставки и рассматривать работы художников любой части света, дать свою оценку, оставить комментарий или оставить комплимент на странице с изображением. Тем самым, возможно за более короткое время познакомиться не только с историей изобразительного искусства, но и определить современные тенденции мира искусства. Художнику всегда было важно показать свои работы зрителю, а Интернет позволяет сделать это легче. Достаточно часто художники старшего поколения уверяют, что «Интернет выставки – это ничего не значит, ... нужны выставки в галереях». С этим никто не спорит. Позвольте не согласиться в полной мере с этим мнением. Художник творит, потому что для него процесс творчества необходим как воздух. Создавая свои произведения изобразительно искусства, он всегда надеется показать их как можно большему количеству зрителей, получить отклик, а уж потом признание и материальные блага. Поток душевных переживаний как бы передается посредством компьютерных технологий и для организации просмотра работ не нужно арендовать помещение, оформлять их энное количество и выставлять можно на неограниченное время и показать работу можно сразу после завершения – это плюсы современных возможностей Интернета для развития личности художника и зрителя. Меняясь местами то со зрителем, то с художником и это неизбежно. Ведь жизнь дает нам различные роли. В процессе исследования темы невольно хочется остановиться на вопросе изучения работ старых мастеров. Существуют художественные сайты, где представлены работы известных всему миру художников. Владельцы

тельные, слухоартикуляционные восприятия; 3) систематический и разносторонний характер работы по орфографии; 4) постоянный контроль за усвоением пройденных орфограмм.

Литература

1. Лайло В.В. Развитие памяти и повышение грамотности. – М., Дрофа, 2001.
2. Лопатин В.В. О новом своде правил русского правописания// Русский язык в школе. – 2001. – №3
3. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка. М., ООО «ИТИ Технологии», 2003

Турсунова С.А

Заместитель директора по ВР, учитель русского языка и литературы

КГУ «СОШ№61» г.Караганды

Шайхина Г.М.

учитель русского языка и литературы СОШ№11, п.Жайрем,

Карагандинской области

УЧИМ ДЕТЕЙ МЫСЛИТЬ КРИТИЧЕСКИ

Школьные учителя и университетские профессора стремятся привить своим ученикам способность мыслить критически. Мы знаем, что критическое мышление – это что-то заведомо хорошее, некий навык, который позволит нам успешно справляться с требованиями 21 века, поможет глубже понять то, что мы изучаем и делаем. Но все-таки, что такое критическое мышление? Дать определение этого термина весьма непросто. Профессор Раф Х.Джонсон определяет критическое мышление как «особый вид умственной деятельности, позволяющий человеку вынести здравое суждение о предложенной ему точке зрения». Определение Джонсона подчеркивает роль критического мышления в решении вопросов и проблем. Всякая мысль проверяется и оттачивается, когда ею делятся с другими. Когда мы спорим, читаем, обсуждаем, возражаем и обмениваемся мнениями с другими людьми, мы уточняем и углубляем свою собственную позицию.

Для эффективности обучения учитель совместно с учениками должен пройти три стадии:

- стадию вызова (пробуждения интереса к предмету),
- стадию реализации смысла (осмысления материала во время работы над ними)
- стадию рефлексии (обобщения материала, подведения итогов)

Наряду с традиционными карточками, содержащими тексты и задания, можно использовать и карточки, которые содержат только задание (его можно записать и на доске – если работает весь класс).

В классе необходимо постоянно проводить работу над ошибками, используя для этого специальные памятки.

Как добиться, чтобы ученик не только заучивал правила, но и видел орфограммы?

Выработка навыков правописания – процесс длительный. Чтобы научить детей успешно преодолевать те или иные орфографические трудности, нужно систематически и кропотливо работать на протяжении многих лет. Но это очень скучно! Надо построить практические работы так, чтобы они могли захватить ребят, удивить.

Ученик должен удивляться тому что:

- он видит орфограммы,
- он может написать их правильно,
- всё это дает хорошие результаты,
- ему нравится работать,
- на уроках русского языка интересно!

Ученик не должен переставать удивляться. Он будет приходить на урок с определенным настроением, будет стремиться к знаниям, потому что на каждом уроке он будет убеждаться, как это просто, интересно, что ему все по силам. Он видит, он может. С каждым уроком его грамотность улучшается. И дома нет проблем: дома тоже удивляются и с нетерпением ждут, какую оценку и какие новые знания получит ребенок.

Не переставайте удивлять своих учеников – удивлять нестандартностью!

Работа над ошибками, допущенными в контрольной работе. Работают над ошибками в классе (по памяткам), делают все: и те, кто получил «2» и «3», и те, кто получил «4» и «5». Выписываем на доску слова, в которых были допущены ошибки, объясняем правописание слов, записываем примеры на это правило и т. д. И так на доске оказывается 12–15 слов, а то и больше. Это на первых порах, затем дети работают по памяткам самостоятельно (для каждого класса разработана своя памятка). Для себя учитель может разработать «экран грамотности» класса, который позволяет увидеть истинную картину усвоения детьми различных орфограмм по программе.

Следует помнить, что быстрота и прочность усвоения орфографических навыков находится в прямой и непосредственной зависимости, как от общего развития детей, так и от развития их отдельных способностей: наблюдательности, памяти, внимания, способности анализировать, а успех всей работы зависит от ряда условий, главными из которых являются: 1) четкое планирование всей работы; 2) тренировочные упражнения, опирающиеся на зрительные, руководя-

таких сайтов стараются дать как можно полное представление о творчестве художника и представляют зрительный ряд произведений хранящихся не только в известных галереях мира и музеях, но из частных коллекций. Конечно же, непосредственно знакомится с произведениями изобразительно искусства гораздо более чувственно. Но это необходимо в современной жизни так же, как живая музыка и запись музыкальных произведений. Об этом, как и многие поклонники изобразительного искусства, я не спорю. Но здесь лишь следует сказать о качестве записи. К сожалению, на счет Интернет выставок до сих пор идут споры с огромным количеством оппонентов. Можно, с кем то соглашаться, а можно и нет, важно только не отрицать, что прогресс – это всегда ломание старых стереотипов и создание новых идей для дальнейшего упрощения жизни. Из-за лени были созданы многие предметы, без которых мы не мыслим свое существование (стиральные машины, пылесосы и т. д.). Таким же образом, то есть с позиции прогресса мы должны относиться к восприятию через Интернет изобразительного искусства.

Культурный досуг и творческая среда являются важной составной частью культуры. Широкий доступ к разнообразным видам культурного досуга и нахождение в творческой атмосфере помогают развивать художественный вкус, способствуют творческой реализации горожан, повышать культуру поведения в обществе, а также могут реально влиять на ощущение качества жизни в городе, как для горожан, так и гостей города.

Художник во все эпохи выступает представителем духа своего времени и его же орудием. Его формирует время, а он, в свою очередь, сознательно или бессознательно характер времени и его основные ценности.

Литература

1. <http://www.scca.kz/ru/valery.html>
2. <http://ru.wikipedia.org/wiki>
3. kazakhstanlive.ru
4. <http://ts.1in.kz>
5. <http://www.msi-astana.kz/>

К.п.н. Крючкова К.С.

Волгоградский государственный социально-педагогический университет, Россия

Стасюк Е.В.

Волгоградский государственный социально-педагогический университет, Россия

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ К ПРОВЕДЕНИЮ ГИА

Последние десятилетия компьютеры активно входят в нашу жизнь. Компьютер сегодня – это мощнейший инструмент получения и обработки информации. В связи с информатизацией общества в целом, а также отдельных сфер жизнедеятельности человека, информационные технологии стали активно внедряться и в процесс обучения в школу. Современный период общественного развития характеризуется новыми требованиями к общеобразовательной школе, предполагающими ориентацию образования не только на усвоение обучающимися определенной суммы знаний, но и на развитие его личности, его познавательных и созидательных способностей: уметь получать (в том числе с помощью ИКТ) необходимую информацию и анализировать её, производить логические операции над ней, адекватно использовать найденную информацию в своей работе и проч. В условиях информатизации и массовой коммуникации современного общества важную значимость приобретает подготовка школьников в области информатики и ИКТ.

Инновационной формой, определяющей объективную оценку качества подготовки выпускников школ, на сегодняшний момент является государственная итоговая аттестация (ГИА). Её противники и педагоги, выступающие в поддержку ГИА, последние десятилетия выносят на повестку вопрос о механизме итоговой аттестации, подчёркивая при этом положительные и отрицательные моменты, внося коррективы в идущий процесс модернизации.

Введение в практику новой модели экзамена для выпускников основной школы продиктовано необходимостью совершенствования форм итогового контроля с учетом принципа вариативности, что особенно актуально в связи с введением в средней школе профильного обучения, позволяющего более полно учитывать интересы, склонности и способности учащихся и требующего объективных оснований для зачисления учащихся в различные по профилю классы.

Такая форма экзамена как ГИА актуальна для учеников, переходящих в профильные классы, а также поступающих в ВУЗы по специальностям и направлениям, связанным с информатикой (например, «Информатика», «Прикладная информатика», «учитель Информатики», «Вычислительные системы» и проч.). Изучение информатики в условиях обучения школе имеет огромное общеобразовательное значение. Этому немало способствовало и изменение взглядов на предмет информатики как науки, ее место в системе научного знания.

Специально ставилась задача отбора текстов для карточек. Принципы подбора следующие:

- Мнемонический характер текста. Это значит, что материал не только напрямую, но и на подсознательном уровне способствовал усвоению орфограмм. Он может быть насыщен родственными словами, может быть словами-антонимами или словами из одного семантического поля (например, для правописания гласного в названиях птиц «воробьи, вороны, сороки, соловьи», текст о том, как эти птицы покупали очки и теперь они «в очках» – О-О).

- Тексты должны быть привлекательны по содержанию. Это могут быть тексты юмористического плана, «истории» о правописании, тематика, интересная детям данного возраста (о животных, космосе и др.) Тематика интересная детям данного класса.

Такое разнообразие в выборе карточек с заданиями необходимо для создания условия включения в работу как можно большего числа детей с самыми разными способами реагирования на учебный материал.

Предлагаемые карточки позволяют:

- развивать орфографическую зоркость в процессе поиска слов с орфограммами;
- самостоятельно проверить результат работы;
- видеть пробелы своих знаний здесь и сейчас и корректировать свои действия;
- если же ребенок не может найти заданные орфограммы, у него есть возможность «подглядеть» их. На короткое время, приложив проверочный лист, а затем выполнять работу вновь. Такая функция карточки-самоучителя особенно пригодится для медленно движущихся детей. Для детей, болезненно реагирующих на указывание им их ошибки.

Надо стараться выявить наиболее слабых учащихся, чтобы начать с ними индивидуальную работу, как можно раньше.

Очень важно формировать умение опознавать орфограммы. В любой письменной работе учащиеся выделяют, показывают орфограмму, в устных работах обязательно называют её: «В слове *далёкий* в корне безударная гласная, проверяемая ударением, – *даль*». И т.п.

На каждом уроке проводится словарно-орфографическая работа.

Полезным видом этой работы, формирующим орфографическую зоркость, может быть работа с готовым текстом, в котором нужно устно или при списывании выделить орфограммы и объяснить их. Для устной работы целесообразно использовать детские стихи, считалки.

Оживленно проходит работа с книжками-малышками: подчеркиваю в них слова и даю задание: объяснить орфограммы, слово с пометкой разобрать по составу, а первое предложение – по членам.

Очень результативна работа по карточкам, на которых даны несколько картинок с изображением предметов, явлений, действий, называемых словами с трудными орфограммами.

Самый распространенный вид упражнения по русскому языку – «Вставьте пропущенную букву». Малополезный способ, нет работы в плане развития орфографической зоркости и формирования навыка грамотного письма. Основная работа здесь уже выполнена, «зоркость» кем-то уже проявлена, т.е., место, где может быть допущена ошибка, найдено и «подсказано». При такой работе овладение орфографической зоркостью возможно лишь на уровне непроизвольного (а часто и специального) запоминания слов с орфограммами. А ведь пишущему следует самому обнаруживать места орфограмм. Умение это делать, и есть орфографическая зоркость.

Причем здесь важно отметить, что это умение полезно в том случае, если оно развито на уровне чутья. А не существует в виде развернутого способа определения орфограммы. Любому учителю известны дети, знающие способ работы с орфограммой (знающие правило), но допускающие большое количество ошибок. Они могут, например, поставить ударение, затем выделить корень слова, определить слабую позицию гласного, определить в какой части слова он находится, выбрать соответствующий способ проверки, выполнить его и, наконец, правильно написать букву. Только это не навык и не зоркость. При письме им их знание не помогает.

Орфографический слух – наиболее сложное явление, поэтому первоначально отрабатывается орфографическая зоркость и на этой основе идет становление умения находить орфограмму в слове на слух. Орфографические ошибки всегда рассматривались применительно к отдельным словам и словосочетаниям. Но в реальной учебной речевой деятельности (сочинение, изложение, диктант) учащиеся в качестве минимальной речевой единицы пользуются предложением и, следовательно, нарушают прописные нормы не в отдельных словах и сочетаниях, а в словах и сочетаниях, имеющих линейную последовательность. Орфографическая зоркость формируется постепенно, в процессе выполнения разнообразных упражнений. Но все упражнения нужно проводить целенаправленно, систематически, только тогда может быть положительный результат. Для выработки орфографической зоркости упражнения располагают в определенной последовательности в зависимости от сложности и самостоятельности: письмо с проговариванием, списывание, комментированное письмо, письмо под диктовку с предварительной подготовкой, письмо под диктовку, письмо по памяти, творческие работы.

Считается более эффективным другое упражнение: поиск орфограмм в «чистом» тексте. Следуя по пути индивидуализации учебного процесса, одним из важнейших условий которого можно считать выбор, на разных этапах работы предлагать ребенку всевозможные карточки с заданиями для индивидуальной работы. Одних детей привлекает сама форма материала, других – содержание текстов, а третьих – облегченность, загруженность текстов или виды заданий. Работа с карточками по выбору позволяет учителю видеть проявление индивидуальных особенностей и стилей детей, индивидуально учитывать объем работы, дает возможность целенаправленно отрабатывать тот материал, который необходим конкретному ученику.

Государственная (итоговая) аттестация обучающихся общеобразовательных учреждений, освоивших образовательные программы основного общего образования осуществляется в соответствии с независимым порядком аттестации обучающихся с использованием стандартизированной формы контрольно-измерительных материалов, выполнение которых позволяет:

- * определить уровень освоения обучающимися федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования; [2; 5]
- * получить объективную оценку образовательных достижений школьников;
- * реализовать «прозрачный» механизм комплектования профильных классов и групп на III ступени общеобразовательной школы [3].

Экзамен по «Информатике и ИКТ» является экзаменом по выбору учащегося, поэтому предполагается, что содержание, форма и процедура проведения будут скорректированы в конкретном образовательном учреждении в соответствии с Положением о государственной (итоговой) аттестации выпускников 9 и 11(12) классов общеобразовательных учреждений Российской Федерации.

Анализ результатов за последние года (2012-2014) показывает на какие моменты необходимо обратить внимание.

- Усилить подготовку по разделам и темам, выполнение заданий по которым вызывает наибольшие затруднения:
 - Для успешной подготовки к выполнению заданий, проверяющих умения применять знания на практике, необходимо обязательно выполнять практическую часть школьной программы – проводить практические работы, позволяющие непосредственно знакомиться с изучаемым программным обеспечением и их возможностями.
 - Проводить работу с информацией, представленной в различной форме: Включать работу с графиками, диаграммами и таблицами, работать с цифровыми данными, в том числе производить вычисления.
 - При подготовке к выполнению заданий с развернутым ответом обращать внимание на скрупулезное прочтение вопросов, заданий и информационных материалов; тренировать навыки работы с электронными таблицами, базами данных, развивать алгоритмическое мышление, навыки написания программ. [4]

Немаловажную роль играет и психологическая подготовка обучающихся, их собранность, настрой на успешное выполнение каждого из заданий работы. При подготовке к экзамену, помимо учебников, по которым ведется обучение, рекомендуется использовать следующие ресурсы: учебные пособия, рекомендованные ФИПИ, демонстрационные версии КИМов предыдущих лет, банк открытых заданий ФИПИ, банк олимпиадных заданий НИУ ИТМО, сайт К.Полякова (kpolyakov.narod.ru), материалы, подготовленные кафедрой информатики СПбАШО. Стоит продолжить сотрудничество педагогов и преподавателей образовательных учреждений разного уровня над разработкой дидактических ресурсов и методики подготовки обучающихся к ГИА.

С экзаменационными работами 2009–2013 годов, их результатами, демоверсией ГИА-2014, новыми методическими пособиями можно ознакомиться на сайте ФИПИ: <http://www.fipi.ru>.

На основе анализа типичных ошибок выпускников ГИА последних лет по информатике рекомендуется:

Учителям – предметникам:

1. При подготовке учащихся к ГИА по информатике необходимо ориентироваться на кодификатор элементов содержания по информатике и спецификацию КИМов.

2. Включать задания ГИА при решении задач и выполнении практических работ на уроках в течение всего учебного года.

3. Учителям школ, включающихся в подготовку к ГИА обратить особое внимание на темы «Алгоритмизация и программирование», «Файлы и файловая система».

4. Проводить тренировочно-диагностические работы по темам, включённым в КИМы, среди всех учащихся, консультационные занятия с учащимися, выбравшими ГИА по информатике и ИКТ.

Для улучшения качества знаний необходимо продолжить сотрудничество педагогов и преподавателей образовательных учреждений над разработкой дидактических материалов и методики подготовки обучающихся к ГИА, включающих формирование и развитие инновационной образовательной среды, продолжить разработку и использование дистанционных курсов, блогов учителей, online тестирования и других современных форм обучения.

Литература:

1. ЕГЭ – опыт экспериментальной работы. – Горская М.А. – <http://festival.1september.ru/articles/413127/>

2. Закон Российской Федерации от 10 июля 1992 г. № 3266-1 «Об образовании» пункт 4.1 статья 15.

3. Методические рекомендации для учителей по подготовке учащихся основной школы к государственной (итоговой) аттестации в независимой форме по Информатике и икт. – Составитель: Синаторов С. В. - <http://tdocs.exdat.com/docs/index-8528.html>

4. Результаты основного государственного экзамена по информатике и икт в 2014 году в Санкт-Петербурге – http://www.ege.spb.ru/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=226&Itemid=293

5. Собрание законодательства Российской Федерации, 1996, № 3, ст.150; 2007, № 7, ст.838; № 17, ст.1932; № 49, ст.6070.

Шмалюк Н.В.

Учитель начальных классов КГУ «СОШ№61» г.Караганды, Казахстан

Ковбасюк Н.А.

Учитель начальных классов КГУ «СОШ№61» г.Караганды, Казахстан

ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ ОРФОГРАФИЧЕСКОГО НАВЫКА МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Можно ли представить дом без фундамента? Фундамент – основание, служащее опорой для стен здания, и если оно непрочное, то и все сооружение будет недолговечным. Так, начальная школа является базой, основой всего образования человека. Здесь важно все: качество, прочность, настроение, с которым входит в «храм науки» ребенок. У каждого здания свои особенности, свой фундамент. Каждая школа интересна своими находками, традициями, учителями. Но авторитет любого учебного заведения, конечно, результат знания учеников.

Формирование и развитие орфографического навыка в начальных классах является одной из ведущих в курсе русского языка. Сформировать грамотное письмо учащихся – задача не из легких. Довольно часто школьники хорошо усваивают теорию, но страдают от неумения грамотно писать. По словам Д.Н. Богоявленского, орфографический навык, как и любой другой, – это «автоматизированные компоненты сознательной деятельности. Сознательная деятельность осуществляется на основе знания правил и правильного их применения». В настоящее время работа учителя по орфографии в основном идет стереотипно: дети сначала учат правило, затем упражняются. *Но знать правило и свободно писать – вещи разные!!!* Считается, что одна из главных целей научить ребенка безошибочно определить место орфограммы и решать орфографические задачи. Поэтому огромное внимание в обучении орфографии уделяется формированию орфографической зоркости (умение видеть орфограмму в слове) и орфографического слуха (умение слышать орфограмму в слове).

На уроках русского языка в начальной школе для этих целей применяется несколько методик. Вот некоторые:

- письмо под диктовку, определение орфограмм на слух и выделение их в тексте;
- списывание текста и выделение орфограммы;
- исправление деформированного текста (текста с ошибками);
- письмо текста с допуском ошибок в местах орфограмм;
- классификация слов в соответствии с орфограммами;
- выбор слов из текста с заданной орфограммой;
- постановка пропущенных букв в места орфограмм;
- и прочее.

Предупредительный диктант ставит своей целью помочь ученикам вспомнить определенное правило перед написанием слова с данной орфограммой.

Ход работы здесь обычно бывает такой: 1) учитель предлагает припомнить определенное правило орфографии и проиллюстрировать его своими примерами; 2) читает очередное предложение из диктанта и просит найти в нем слово на данное правило; 3) диктует предложение, ученики записывают его в тетради и подчеркивают нужные орфограммы.

Одним из видов проверочного диктанта, имеющего обучающий характер, является *короткая диктаовка*, или диктант с проговариванием.

Этот диктант состоит из 2-10 слов с непроверяемыми или трудно проверяемыми орфограммами в корне. Перед тем как записать эти слова, учащиеся произносят их шепотом по слогам, четко выговаривая буквы и стараясь запомнить их написание. Запись тут же проверяется учителем фронтально. Те слова, в которых учащиеся допустили ошибки, включаются последующие короткие диктовки до тех пор, пока учащиеся не запомнят их написание. Это работа служит целям повторения и проводится обычно в начале урока («орфографическая пятиминутка»).

Вторую группу диктантов составляют диктанты с изменением текста: выборочный и творческий.

Выборочный диктант состоит в том, что из продиктованного учителем предложения учащиеся выбирают и записывают только одно слово с заданной орфограммой (или сочетание слов, если орфограмма в окончании слова).

Творческий диктант наиболее распространенном варианте состоит в том, что учитель диктует трудные слова, а учащиеся составляют с ними предложения (так сказать, часть текста диктуют сами себе, самостоятельно подобрав дидактический материал).

Выборочный и творческие диктанты могут использоваться как обучающие и как контрольные.

Литература:

1. Кайдалова А. И., Калинина И. К. Современная русская орфография
2. Ларионова Л. Г. Формирование орфографических умений и навыков на теоретической основе
3. Мальхина Е. В. Структурные особенности орфографии в современной школе

Нугуманова К.А.

*Учитель русского языка и литературы, КГУ «Жанаталапская средняя школа»,
Бухар жырауский район, Карагандинская область, Казахстан*

ОСНОВНЫЕ МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ ОБУЧЕНИЯ ОРФОГРАФИИ

Орфографические ошибки в письменных работах школьников появляются в одних случаях из-за несовершенства методики обучения, в других в силу того, что с течением времени разрушается непрочно сложившийся навык (здесь не имеются в виду причины, зависящие от невнимательности учащихся). Как правило, на начальном этапе обучения орфографии ошибки у ряда учащихся являются неизбежными, так как у школьников создаются ошибочные обобщенные ассоциации.

Орфография – это система правил о единообразном написании слов. Орфография облегчает письменное общение между людьми, обеспечивает единое понимание написанного как самим пишущим, так и читающим. Задача изучения орфографии в школе заключается в том, чтобы, во-первых, довести до сознания школьников значение орфографии и необходимость овладения ею и, во-вторых, вооружить учащихся необходимыми знаниями, умениями и навыками письма. Выбор методов и приемов обучения орфографии обуславливается характером орфограмм, которые могут быть в любой значимой части слова: в приставке, корне, суффиксе, окончании. Разные типы орфограмм встречаются в пределах одной и той же морфемы, и соответственно применяются при этом различные правила. В обучении орфографии используются те же методы, что и преподавании грамматики: слово учителя, беседа, наблюдение и анализ орфограмм, самостоятельная работа учащихся.

Слово учителя как метод обучения орфографии используется для сообщения, например, цели предстоящей работы, при формулировке задания для самостоятельной работы, при обобщениях. Этим методом преподаватель пользуется и для этимологических справок по поводу слов, написание которых проверяются словарем, при подведении итогов самостоятельной работы учащихся и т.д.

Метод беседы изучается материал, усвоение которого подготовлено уже имеющимися у школьников знаниями. Это в основном написания, требующие установления грамматической формы слова, например, правописание падежных окончаний существительных и прилагательных (в книге – предл. пад., ед.ч; в книге – вин.пад., мн. ч.), правописании суффиксов различных частей речи и др.

Метод наблюдения и анализа предполагает сопоставление изучаемых явлений, вычленение сходных, обобщение, поэтому применение его целесообразно при изучении написаний, проверяемых путем сопоставления с опорными словами, или написаний, проверяемых орфографическими и

грамматическими правилами. Так, например, методом наблюдения проводится изучение правописания гласных, проверяемых ударением. Записываются следующие предложения:

Железо раскалилось докрасно. При закалке металл нагревают, а затем быстро охлаждают.

Заскрипел под полозьями снег. Дверь скрипнула и закрылась.

Предлагается в подчеркнутых словах расставить ударения, выделить корень, назвать гласную корня, подумать и сделать вывод, как проверяется правильность написания безударной гласной корня.

При изучении материала метода наблюдений над языком широкое применение получает прием сопоставления.

Например, в слове *волна* гласный звук корня безударный, может быть передан и буквой *а*, и буквой *о* (*волна, вална*), в написании же его допустимо только *о*. Для установления правильности написания этого слова надо подобрать родственные ему опорные слова с «сомнительной» гласной под ударением и сопоставить их с данным словом (*волны, волн*), где гласная находится под ударением и в корне слова пишется *о*.

Методом самостоятельной работы может быть организовано изучение любой группы написаний, если учащиеся уже владеют навыками работы с учебником. Этот метод эффективен и при работе над написаниями, проверяемыми словарем.

Приемы обучения орфографии разнообразны. Одним из основных приемов является **орфографический разбор**, который эффективно используется при изучении нового материала, его закрепления и повторении.

Значение орфографического разбора состоит в том, что он воспитывает навык аналитического подхода к написанию, сосредоточивая внимание учащихся на изучаемых орфограммах, способствует формированию умения осознанно применять правила. Так же как и грамматический, орфографический разбор по объему может быть полным и частичным, или выборочным; по способу выполнения – устным или письменным. При полном разборе проводится объяснение правописания каждой орфограммы, представляющей трудность для учащихся. При частичном разборе внимание сосредоточивается на тех орфограммах, которые изучаются в данный момент или нуждаются в объяснении в связи с тем, что в написании их допускаются ошибки.

Прием алгоритмизации в обучении орфографии – это система обоснований применения правила в практике письма. Этот прием используется при изучении ряда тем, например, при усвоении написания разделительных *ъ* и *ь*.

Преподаватель предлагает учащимся четко выделить те признаки, по которым можно определить, пишется ли разделительный знак в слове и какой из двух разделительных знаков нужен в том или другом случае, причем подчеркивает, что эти признаки должны быть расположены в строгом порядке. Такой порядок рассуждения, или алгоритм, на начальных этапах усвоения

составляет учащимися коллективно под непосредственным руководством преподавателя.

В орфографической работе с опорой на алгоритм могут быть выделены следующие основные моменты:

подготовительные упражнения, создающие базу для успешной работы с алгоритмами;

ввод правила, на основе которого строится рассуждение;

подведение учащихся к пониманию алгоритма, его структуры и техники применения;

тренировка в пооперационном применении алгоритма;

самостоятельная работа учащихся по применению алгоритма:

Упражнения при изучении орфографии

Упражнения в обучении орфографии играют важнейшую роль. «Понимание правила и запоминание учениками его словесной формулировки является лишь начальной фазой, отправным пунктом усвоения, – пишет Д.Н.Богоявленский, – дальнейшая же судьба этого процесса зависит от той деятельности, в которой регулирующую функцию выполняет правило. В качестве такой деятельности и выступают упражнения, следующие за объяснением правила».

Списывание состоит в том, что ученики воспроизводят в тетрадях находящейся у них перед глазами текст (списывают с доски, с таблиц, с учебной книги). Списывание рассчитано на то, чтобы учащиеся запомнили правописание данных слов.

Вот несколько примеров орфографических задач: 1) списывание слов с пропущенными буквами (вместо букв в тексте стоят очки или вопросительные знаки); 2) изменение формы данного в тексте слова (это слово дается в скобках); 3) замена слов или выражений синонимами, имеющими данную орфограмму.

Задачи на изменение формы слова, данного в скобках, также решают с помощью орфографического разбора.

Например, надо раскрыть скобки в словосочетании *Сойдешь на (следующий) остановке*, поставив в нужном падеже прилагательное *следующий*. Учащиеся в результате грамматического разбора устанавливают, что это слово должно стоять в предложном падеже, и, основываясь на правиле правописания окончаний прилагательных женского рода предложного падежа, находят искомое: *на следующей остановке*.

Большое место в обучении орфографии занимают такие виды упражнений, как диктанты.

Комментированное письмо – это обучающий диктант, при котором орфографический разбор диктуемого текста проводится в процессе записи. Работа идет так: учитель диктует текст, ученики пишут, но один из них разбирает вслух правописание каждого слова данного текста в то время, когда весь класс пишет именно это слово (разбирающий ученик тоже пишет его).